

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

11 МАЯ 2016 г.

СЕРАДА

№ 87 (28197)

Кошт 2100 рублёў

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

МЫ ЗМАГАЕМСЯ ЗА ПРАЎДУ АБ ВАЙНЕ

Выступленне
Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Р. Лукашэнка
на цырымоніі ўскладання вянок
да манумента Перамогі
з нагоды 71-й гадавіны
Вялікай Перамогі 9 мая 2016 года

Кажду, героі не паіраюць... Яны адыходзяць на нябёсы і уважліва назіраюць за намі. А героі Вялікай Айчыннай вайны патрабавалі са слязамі радасці адзначыць Дзень Перамогі, але і са слязамі горычы — сумны юбілей, 75-годдзе з дня вераломнага нападу нацыскай Германіі на СССР.

Беларусь першая з савецкіх рэспублік прыняла на сябе бязлітасны ўдар агрэсара. Тут упершыню з пачатку Другой сусветнай вайны самадзвольныя завабункі Еўропы атрымалі сапраўдны адпор, што прывяло да зрыву іх плана малакавай вайны.

З усталаваннем на беларускай зямлі акупацыйнага рэжыму супраціўленне агрэсарам нарастала з кожным днём. За гэты перыяд нашы партызанскія атрады і злучэнні знішчылі больш за паўмільёна варажых салдат і афіцэраў.

Не менш, чым саюзныя арміі Злучаных Штатаў Амерыкі, Вялікабрытаніі пасля адкрыцця другога фронту.

Рэйкавая вайна, што разгарнулася на нашай тэрыторыі, амаль удвая скараціла пастаўкі ўзбраенняў і тэхнікі ў гітлераўскія войскі і стала залогам паспяховай рэалізацыі стратэгічных планаў усёй вайны.

Адзін з іх — бліскучая аперацыя «Баграціён», якая завяршылася разгромам нямецкай групы арміі «Цэнтр» і вызваленнем нашай роднай зямлі, нашай Беларусі.

Гэта адказ тым, хто спрабуе ачарніць гісторыю руху супраціўлення на беларускай зямлі. Нават Гітлер, разгневаны эфектыўнымі дзеяннямі нашых партызан, загадаў лічыць вайну з імі раўназначнай бітвам на франтах.

Беларусь догара загінула за Перамогу. Фашысты ператварылі наш квітнечы край у страшэнны канцэнтрацыйны лагер смерці, стварыўшы тут каля 260 канцэнтрацый і 110 гета. Арышты, катаванні, расстрэлы, шчыбіцы былі звычайнымі атрыбутамі гэтага рэжыму і нашага цудоўнага Мінска.

Усё свет скалануўся, даведаўшыся, што эсэсаўскія зондаркаманды сцерлі з зямлі тысячы беларускіх вёсак, з якіх больш за 600 спалілі разам з жывымі людзьмі — старымі, жанчынамі і дзецьмі.

Мы ніколі не забудзем тых, хто загінуў за нашу свабоду, змагаючыся ў франтавых аблоках і ў партызанскіх лясах, падполлі і прафесійнай разведцы.

Хто быў закатаваны ў лагерах смерці, у заценках гестапа.

Хто памёр ад цяжкай працы, холаду, голаду, недаданняў у тыле, аддаючы усё для фронту і для перамогі.

Схілім жа галовы перад незлічымі ахвярамі Вялікай Айчыннай, якія аддалі сваё жыццё ў імя нашай Перамогі, і ўшануем іх мінутай маўчання.

Дарагія суайчыннікі! Найвялікшым дасягненнем сённяшніх дзён з'яўляецца мір і спакой на планеце і роднай зямлі.

Помнячы ўрокі вайны, мы праводзім паслядоўную палітыку добрасуседства і міралаюбнасці. Нам дарагія брацкія адносіны з рускімі і украінцамі. Мы высокая цэннім дружбу і супрацоўніцтва з іншымі нацыямі і дзяржавамі.

І мы зробім усё, каб беларуская зямля заўсёды заставалася шчаслівым кутком стабільнасці, стварэння і добрага волі.

Таму мы клапоцімся аб бяспецы Радзімы, паста-

яно ўмацоўваючы яе абаронны патэнцыял і адстойваючы мірныя спосабы вырашэння любых праблем на міжнароднай арэне.

Так завяшчалі нам нашы бацькі і дзяды, прадзеды, якія цаною жыцця абаранілі Радзіму ад карычневай чумы.

Са святам Вялікай Перамогі вас, дарагія сябры і госці беларускай сталіцы!

Шчасця і дабрабыту ўсім вам!

Кіраўнік дзяржавы прыняў удзел ва ўрачыстых

меропрыемствах з нагоды 71-й гадавіны Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Аляксандр Лукашэнка ўсклаў вянок да манумента Перамогі.

Удзельнікі цырымоніі ўшанавалі памяць незлічэнных ахвяр Вялікай Айчыннай вайны мінутай маўчання. На плошчы Перамогі былі дадзены шэсць залпаў артылерыйскага салюту. Затым перад прысутнымі ўрачыстым маршам прайшлі зводная рота і аркестр ганаровай варты ваеннай камендатуры Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь.

Аляксандр Лукашэнка пасля цырымоніі ўскладання вянку да манумента Перамогі з цеплынёй паразмаўляў з ветэранамі Вялікай Айчыннай вайны, перадае карэспандэнт БЕЛТА. Аляксандр Лукашэнка павіншаваў ветэранаў з Днём Перамогі.

«Віншую вас! Дзякуй вам за ўсё», — сказаў кіраўнік дзяржавы. Ён запрасіў ветэранаў прыйсці ўвечары на святочны канцэрт.

Прэзідэнт паразмаўляў таксама з прысутнымі на цырымоніі прадстаўнікамі дыпламатычнага корпуса, павіншаваў іх з Днём Перамогі.

ПАМ'ЯЦЬ ПРА ПОДЗВІГ

Як у Мінску адзначылі Дзень Перамогі

Жыхары нашай сталіцы і яе госці мелі магчымасць паўдзельнічаць у акцыі «Беларусь памятае», якая адбылася ў краіне ўпершыню. Яна стала своеасаблівым «эпіцэнтрам» святкавання сёлетняй 71-й гадавіны з дня заканчэння Вялікай Айчыннай вайны.

Каб узяць удзел у акцыі, на плошчу Перамогі прыйшлі супрацоўнікі дзяржаўных устаноў, прадпрыемстваў, члены грамадскіх, маладзёжных, дзіцячых арганізацый і аб'яднанняў. Шмат хто з іх трымаў плакаты з фатаздымкамі, датамі жыцця і смерці герояў Вялікай Айчыннай вайны ці сваякоў, якія загінулі падчас яе, такім чынам паказваючы, што подзвіг ветэранаў не забыты. Дарэчы, тыя з удзельнікаў вайны, хто, нягледзячы на стаў ўзрост, змог прыйсці на ўрачыстае, занялі месца на спецыяльна адведзенай трыбуне.

Да помніка на плошчы Перамогі былі ўскладзены кветкі Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь Аляксандрам Лукашэнкам, а таксама найвышэйшымі дзяржаўнымі асобамі, кіраўнікамі ўстаноў заканадаўчай, выканаўчай і судовай улады. Ад імя беларускага парламента вянок усклалі старшыні Палаты прадстаўнікоў і Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу — Уладзімір Андрэйчанка і Міхаіл Мясніковіч. Традыцыйна ў цырымоніі ўзялі удзел кіраўнік Беларускай праваслаўнай царквы мітрапаліт Мінскі і Заслаўскі Павел, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі, Тадэвуш Кандрусевіч, мітрапаліт

Мінска-Магілёўскай архідыяцэзіі Рымска-каталіцкай царквы ў Беларусі. Аляксандр Лукашэнка звярнуўся да прысутных са словамі віншаванняў. У канцы акцыі адбылася хвіліна маўчання. Увечары для ветэранаў горад зладзіў святочны канцэрт.

Аднак плошчай Перамогі ўрачыстае не абмежавалася. Свята адзначалі ў Верхнім горадзе, побач з Палацам спорту, а таксама ў кожным раёне Мінска. Гуляні разгарнуліся і ў парках сталіцы: Лошыцкім, 900-годдзя Мінска, Перамогі, Дружбы народаў, імя М. Паўлава ды іншых. Напрыклад, у парку імя М. Горкага праходзіла выстава творчасці беларускіх майстроў. На ёй мы сустрэлі сям'ю Святланы і Сямёна Стронцавых, якія прыйшлі на свята з дзвюма маленькімі дачкамі.

— Мой прадзядуля загінуў падчас Вялікай Айчыннай вайны, — расказвае Святлана. — Таму для мяне Дзень Перамогі — яшчэ адна нагода ўспомніць прадзядулю добрымі словамі. Памяць пра яго я захавала дзякуючы сваім родным. Таму і сама з маленства прывучаю дзяцей памятаць пра тое, што іх сённяшні дабрабыт быў бы не магчымы без подзвігу прапрадзядулі. Лічу, што на такія мерыпрыемствы трэба прыходзіць усёй сям'ёй: гэта і карысна для духоўнага развіцця, і прыемна, бо мы так рэдка бавім час разам.

Вараніка ПУСТАВІТ.
Фота БЕЛТА.
СТАР. 2

■ Без тэрміну даўнасці

«АРЫЙКА» БЕЛАРУСКАГА ПАХОДЖАННЯ

У нявыдадзенай кнізе, знойдзенай праз 50 гадоў пасля яе напісання, раскрываюцца цікавыя факты з жыцця падпольшчыцы Вольгі Герман

«Мая маці, Герман Вольга Іосіфаўна, у гады Вялікай Айчыннай вайны была ўдзельніцай савецкага падполля ў Рагачове...» Падобныя радкі ў рэдакцыйнай пошце «Звязды» сустракаюцца нярэдка. Усе гісторыі пра ўдзельнікаў ваенных падзей, як правіла, — адна ў адну. Такой жа, тыповай, але не менш цікавай, магла стаць і гэта, каб не адна дэталю...

Ужо пасля вайны Вольга Герман дапамагала пісьменніку Сяргею Галубову збіраць матэрыял пра ўдзельнікаў Рагачоўскага падполля. У выніку ў 1966 годзе аўтарам са Століна была напісана кніга «Грозныя гады». Толькі выддана яна так і не была. Больш за тое, кніга бясследна знікла.

Амаль праз паўвека дачка падпольшчыцы адшукала рукапіс у Нацыянальным архіве Беларусі. Толькі перш чым сустрэцца са Святланай Матро і пагутарыць пра Вольгу Герман, якая стала галоўнай героіняй твора, я некалькі дзён правяла ў храме дакументаў. Здавалася, што пасля вывучэння больш чым 600 старонак друкаванага тэксту гэты я магу раскажаць дачце пра лёс яе маці ў ваенны час, увогуле пра падполны і партызанскі рух на Рагачоўшчыне ў гады Вялікай Айчыннай.

ЖЫЦЦЁ ВЫРАТАВАЛА... ПРОЗВІШЧА

У свае 24 гады Вольга Герман ужо была старшым аграномам Рагачоўскай МТС. Праз два гады — ішоў 1941 год — яе прынялі кандыдатам у члены партыі. Усё складалася як па пісаным. А тут яшчэ — і доўгачаканы адпачынак, які заслужыла за паспяховае правядзенне палявых работ. Пакінуўшы дваіх дзяцей з бацькамі, Вольга прыехала ў Аўгустова, што ў вёсцы Беластоцкай вобласці. Адпачынак у санаторыі ЦК КПБ пачаўся для яе 20 чэрвеня 1941 года.

А праз два дні ў санаторый завіталі «госці»... У адно імгненне дом адпачынку пераўтварыўся ў турму. Адзін дзень людзей дапытвалі немцы, другі лютвалі палюкі-нацыяналісты. Пасля таго, як гітлераўцы захапілі канцелярыю, дзе знайшлі дакументы адпачынальнікаў, члену партыі павезлі ў невядомым напрамку. Больш іх ніхто ніколі не бачыў. Сярод іх магла быць і Вольга Герман.

— Чаму ў вас нямацека прозвішча? — спытаў яе фашыст.

— У мяне бацька быў немцам, а маці беларуска... — адказала яна.

Насамрэч, немцаў у іх родзе ніколі не было. У вёсцы Чырвонае, што ў Карэліцкім раёне Гродзенскай вобласці, дзе яна нарадзілася, добрая палова вясцоўцаў насіла прозвішча Герман. Хто ж ведаў, што некалі яно выратуе жанчыну ад смерці.

ДАРОГА ДАДОМУ

Пры дапамозе бургамістра горада Аўгустова Вольга Герман атрымала ад нямецкіх улад неабходны дакумент. У ім указвалася, што яна, немка па паходжанні, адпраўляецца на Радзіму. «Фрау Герман не можа ісці пешшу. Яна немка, чыстая арыйка і павінна ехаць на кані», — вырасіў адзін нямецкі афіцэр.

Тры разы Герман арыштоўвалі. І столькі ж ёй удавалася пазбегнуць фашыскага пакарання. Толькі не ў чацвёрты.

У сваіх успамінах Вольга падрабязна апісвае, якім складаным быў гэты шлях дадому. Па дарозе яна падарыла людзей, падбірала дзяцей. Два доўгія месяцы дабіралася да Рагачова. Горад ужо быў акупаваны. Не знайшоўшы сваю сям'ю на старой кватэры, жанчына даведзлася, што яе родная збеглі на ўсход. Не знайшла і калег. Даходзілі чуткі, што многія сшылі ў лес і арганізавалі партызанскі атрад. Толькі дзе іх шукаць?

На фронце перажыў пяць папаўненняў

УСЁ ЖЫЦЦЁ ВЕТЭРАН СУМЛЕННА ПРАЦАВАЎ І АДСТОЙВАЎ ПРАЎДУ

Пружанскі хлопец Вадзім Сіняк пайшоў на фронт, як толькі споўнілася 18 гадоў. Яго прызвалі ў 1944 годзе пасля вызвалення Пружан. Ваяваў у пяхоте. Вадзім Рыгоравіч называе польскія гарады, ад якіх паступова адкідалі ворага: Торунь, Быдгашч, Гданьск. Потым фарсіравалі Одэр. Страты неслі наймаверныя. Закончыў вайну пад нямецкім горадам Ростаг.

— Дывізія ішла спачатку ў бок Берліна, потым нас павярнулі на поўнач, насустрач танкавай групы. Каля 600 танкаў трэба было знішчыць, каб яны не сталі на шлях нашых наступальных часцей. Над вырэхам даччы працавалі артылерысты. Мы, пяхотніцы, у асноўным паднісілі снарады. Гэта быў апошні вялікі бой маёй вайны... — гаворыць фронтан.

Што такое ваяваць у пяхоте на перадавой, можна ўявіць, калі паслухаць далей былога салдата:

— Я перажыў пяць папаўненняў. Ідзе ў бой рота прыкладна 240-250 чалавек. Пасля бою застаецца ў строі 40-50 байцоў. Рота атрымлівае новае папаўненне. Зноў бой, і зноў тая ж карціна. І так пяць разоў.

Што ўратавала янака на вайне? Лёс, шанцаванне, малітвы бацькоў і хроснай маці? Відаць, усё разам. Вадзім Рыгоравіч нарадзіўся ў сям'і ганчара, што спяваў у царкоўным хоры. А кіраваў хорам вядомы музыкант і кампазітар Рыгор Шырма. Семі падтрымлівалі сяброўска адносіны. Жонка Рыгора Раманаўна Кладзіця Іванавіч нават стала хроснай маці Вадзіма. Ужо пазней, калі Вадзім Сіняк вучыўся ў Мінску, ён даволі часта наведваў Шырмаў.

Пасля ад'езду Рыгора Шырмы з Пружан у Вільню кіраваць царкоўным хорам стаў Рыгор Сіняк, бацька Вадзіма. А ў 1942 годзе Рыгор наогул атрымаў сан святара. Потым гэты радок з біграфіі не раз прыпомніць суну, калі гаворка зойдзе аб магчымай прыступцы ў кар'еру. Часам нават не будучы зважаць, што пружанскі святар усю вайну быў сувязным партызанскага атрада... Але Вадзім Рыгоравіч не аб чым не шкадуе, ён ганарыцца сваімі бацькамі, сваёй сям'ёй.

Паводле яго слоў, падчас вайны пераслед святароў і веруючых часова спынілі. Ён на свае вочы бачыў, як пасля вызвалення горада старшыя афіцэры Чырвонай Арміі

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА

заходзілі ў пружанскую царкву, не баяліся там перахрысціцца, шапталі словы малітвы, а можа, падзякі за тое, што жывыя. Палітыку ганенняў аднавілі пры Хрушчове. Нямаю храмаў разбурылі, нават крыжы ў ваколіцах вёсак зносілі. Цяпер у ветэрана ёсць час на філасофскае асэнсаванне былога. Але ён ведае чэўрада, што усё жыццё імкнуўся жыць па правдзе і справядлівасці.

З вайны вярнуўся ў 1949 годзе. Чатыры гады адслужыў яшчэ сувязістам у адной з часцей, што дыслацыравалася ў Германіі. Малады інжынер паведаміў пра махінацыі ў райкам партыі, прыслалі рэвізію. Нястачу ўскрылі, вінаватых прымусілі разлічыцца. Як цяпер сказаў б, раскрыў карупцыйную схему. А тады... у дырэктара быў сябар ці знаёмец у райкаме. Вось і вырашаны на ўсялякі выпадак пазбавіцца ад занатад прынцыповага спецыяліста. Успомнілі і бацьку-святара. Давялося яшчэ шукаць сведак партызанскага мінулага бацькі.

Неўзабаве Вадзім Сіняк стаў прыглядаць месца працы бліжэй да родных мясцін. На ружанскую молебную фаб-

прозвішча, а і за тое, што 5 гадоў той правёў у сталінскіх лагерах.

Герман прапанаваў стаць галоўным аграномом раёна. Яна разумела, чым пагражае адмова, і, каб выйграць час, папрасіла пачаць. Не знайшоўшы рашэння, Вольга сабралася ісці ў лес. Не паспела: раней тэрміну прыйшоў паліцэйскі. Загад аб прызначэнні на пасаду агранома быў падпісаны без яе згоды.

У ТЫЛЕ ВОРАГА

Толькі вясной 1942 года ёй удалося звязацца з падпольшчыкамі. Жанчыну пазнаемлі з кіраўнікамі падпольнага Рагачоўскага райкама партыі, які ўзначальваў Свядлоў. Так пачалася падпольная дзейнасць Вольгі Герман.

Яна перадавала ў атрад разведданыя, спісы здраднікаў і іншую каштоўную інфармацыю, забяспечвала харчаваннем і неабходнымі рэчамі партызанскага атрада, якія дзейнічалі ў раёне. На сувязь з падпольшчыкамі і партызанамі выходзіла пад прыкрыццём пазездка па працы. Падбірала аднамуцаў і ўладкоўвала іх да сябе на работу. Стварала патрыятычныя групы на прадпрыемствах, папярэдвала аб арыштах, падараваных перапраўляла ў лес. Так яна выратавала ад голаду і пераправіла ў партызанскі атрад 17-гадовага сына яе сябра Мікалая Каліновіча, які, будучы камандзірам аднаго з першых знішчальных атрадаў у тыле ворага, загінуў у пачатку вайны. Яго выратаваў сын Леанід, пасля вайны начальнік кафедры аператыву на вышуквай дзейнасці аддзела ўнутраных спраў Мінскай вышэйшай школы МУС ССРС, і сёння добрым словам успамінае Вольгу Герман.

Аднойчы акурат са сцяны ў кабінце бургамістра падпольшчыца выкрала адзіную карту, на якой былі пазначаны ўсе адміністрацыйныя будынкі новых каспадравоў Рагачова. Каштоўнай для партызан была інфармацыя і пра плануемае наступленне 9-й нямецкай арміі, якая прыбыла ў горад. А калі разведчыкі групы

«Ароп» вымушаны былі сысці ў лес, разам з Кузьмай Дойлідавым яна ўзначаліла ўсю разведку ў Рагачове. А чаго каштавала Герман пераканачы гітлераўцаў не знішчаць сельскагаспадарчую тэхніку ў калгасах? Гэта ім яна казала, што, маўляў, вам жа потым спатрэбіцца. Сама ведала дакладна: пасля вызвалення Беларусі без тэхнікі не абійсцця. У галодныя пасляваенныя гады многія былі ёй за гэта ўдзячныя.

АРЫШТЫ

З сярэдзіны 1943 года працаваць падпольшчыкам стала цяжэй. Адзін за адным яны адпраўляліся ў «даліны смерці» — так рагачоўцы называлі месца на могілках, дзе расстрэльвалі людзей. Пачалі сачыць і за Герман. Неўзабаве жанчыну арыштавалі. Абвінавачалі ў тым, што была заўважана там, дзе пасля з'яўляліся партызаны. На яе данеслі мясцовыя жыхары, якія лічылі Вольгу за здрадніцу. Але хутка жанчыну вызвалілі, папрасілі прабачэння — у апошні час фрау Герман унушыла давер начальніку гестапа Ментрапу.

— Мама была цікавай, адукаванай і прыгожай жанчынай, — расказвае дачка падпольшчыцы. — Не дзіва, што вакол яе ўвесь час мітусіліся маладыя немцы. І каб засцерагчы сябе ад назойлівых прывітаньняў, яна вымушана была выйсці замуж. Яе фіктыўным мужам стаў падпольшчык Кузьма Дойлідаў.

Тры разы Герман арыштоўвалі. І столькі ж ёй удавалася пазбегнуць фашыскага пакарання. Толькі не ў чацвёрты. Восенню 1943 года на кватэру да падпольшчыцы ўварваліся фашысты. Нічога не знайшоўшы, жанчыну павялі ў гестапа. Разам з ёй арыштавалі і Кузьму Дойлідава. Усяго ў той дзень у турме апынулася каля 15 падпольшчыкаў. У гестапа Вольга сустрэла Марыю Самойлаву. Моцна закатаваная, тая нават

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА

сядзецц не магла. Але Герман не выдала: маўляў, ёй яшчэ дзетка расціць. Падпольшчыцы паспелі перакінуцца некалькімі фразамі, і Вольгу перавялі ў іншую камеру. У наступны раз яна убачыла Марыю, калі яе безжыццёвае цела выносілі з камеры, — падпольшчыцу збілі да смерці.

«ЛЯЧЭННЕ» ПА-ФАШЫСЦКУ

Герман трапіла ў Бабруйскае крэпасць. У народзе казалі: лепш апынуцца ў Сібіры, чым там. У вайкай і глухой турэмнай камеры мясцілася столькі народу, што цяжка было і павярнуцца. Як успамінала падпольшчыца, па сценах і на столі позуалі вошы, падлога кішэла лічынкамі чарвякоў. Два разы на дзень знявольным выдавалі па 100 грамаў хлеба з дамешкам касцювой мукі і паўлітра баланды з туючай і нячышчанай бульбы. На дзядзю паек не

прадугледжваўся. Урачоў у турме не было. Людзей лячылі па-фашысцку: адпраўлялі на могілкі і там расстрэльвалі. Кожны дзень па некалькі трупам выносілі з камер. Ноччу ніхто не спаў: гестапаўцы выклікалі па 10—20 чалавек. Усе ведалі, што больш гэтых «абрачых» яны не ўбачаць.

Амаль штодзень дапытвалі і Вольгу Герман. Яе не білі: чакалі інфармацыі з партызанскага атрада (там у гітлераўцы былі свае людзі). Калі б пацвердзілася, што яна падпольшчыца, то Вольгу тут жа расстралілі б, калі ж не — адправілі б у Германію. Герман чакала расстрэлу: калі не за сувязь з партызанамі, то як хворая на каросту. Хваробу яна падчпіла ў першыя дні знаходжання ў камеры. Яна разумела: як толькі рукі пакрыюцца струпамі, яе заб'юць.

УЦЯЧЫ З-ПАД АЗАРЫЧ

Паколькі турма была перапоўнена, Вольгу Герман і яшчэ некалькі вязняў пераправілі ў канцлагер СС пад Азарычамі. Як найбольш моцная, яна працавала на кухні.

— Немцы ведалі, што Чырвоная Армія хутка пагоніць іх з тэрыторыі Беларусі, таму імкнуліся яе мага больш знішчыць народу, — гаворыць Святлана Міхайлаўна. — Мама пачала рыхтаваць уцёкі. Вывучыла зменнасць аховы, за баракамі кухні схавала дошку. 18 студзеня 1944 года яна паклала дошку на электрызаваную агароджу і выбралася з лагера. Сцудам дабралася да Бабруйска і схавалася ў падвале сваёй знаёмкай. Праз некалькі дзён яе зноў арыштавалі. Вольгу выдала п'яцігадовая дачка гаспадыні.

Другі раз, калі Герман бегла з лагера з групай мужчын, уцёкі ўдаліся. Усе яны ўпіліся ў партызанскую групу Самёнава, якая дзейнічала ў Бабруйскім і Глускім раёнах. Да баявой дзейнасці Вольга асабліва не падключалі. Хапала працы і без таго: трэба было даглядаць параненых, гатаваць ежу.

ПАВАГА І СЦІПЛАЕ ЗВАННЕ

Пасля вызвалення Беларусі Вольга вярнулася ў Рагачоў. Сустрэлася з сям'ёй. Як і раней, працавала старшым аграномам. Але спакійнага жыцця так і не было... На яе працягвалі пісаць даносы, абвінавачваючы падпольшчыцу ў здрадніцтве. У 1946 годзе ўся сям'я была вымушана з'ехаць у Гродна.

Толькі на Гродзеншчыне, дзе яна нарадзілася, удалося налагодзіць жыццё. Спачатку Вольга працавала ў лясгасе, потым аграномам і нават старшынёй калгаса «30 гадоў БССР». Сады, пасаджаныя Герман, і сёння красуюцца каля горада над Нёманам. Галоўнай Вольга была і дома. Яна стала мамай не толькі для абедзвюх сваіх дачкоў, а і малодшых сясяцёр, якіх вывучыла і падарвала замуж. На сваё асабістае жыццё часу не заставалася.

У памяць аб тых грозных гадах Вольга Герман мела медаль «За адвагу», павагу срод падпольшчыкаў і сціплае званне ўсяго толькі партызанскай сувязной. Хоць тое, што яна зрабіла для савецкага падполля, безумоўна, заслугоўвае большага звання... Яе не стала ў 63 гады.

Журналісты з Масквы, якія прыязджалі да Вольгі Герман яшчэ пры жыцці, планавалі напісаць сцэнарый да кінастужкі аб Рагачоўскім падполлі. Але, як і кніга, яна не убачыла свет. Магчыма, сыграў ролю час, калі падпольшчыца абвінавачвалі ў сувязі з гітлераўцамі? А, можа, была іншая прычына? Пытанніў больш, чым адказаў. І тым цікавейшай робіцца гэтая гісторыя.

Вераніка КАНЮТА. kanyuta@vzlyad.by

Ўсё жыццё ім сніцца першы бой — Той, дзе сябры у рукапашным гінуць... Ім сэрца загадала стаць у строй І не дае па сёння строй пакінуць.

Яны ідуць ў адным святым страі, Бясмертнай ротаю нястомна крочаць, А ўслед ляцяць, кружляюць жураўлі — Як быццам тыя, хто адстаў аднойчы. (Фотаздымак зроблены некалькі дзён таму на плошчы Перамогі ў Мінску.)

Кам'янецкі раён.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

ПРАБЛЕМЫ ЛЕПШ ВЫРАШАЦЬ КАЛЕКТЫЎНА

Старшыня ФПБ — пра няпоўную занятасць і скарачэнне «па правілах»

Чалавек не павінен пацярпець

— Амаль год таму, на VII з'ездзе Федэрацый прафсаюзаў Беларусі, Прэзідэнт звяртаў увагу, што прафсаюзны павінен сачыць за тым, каб выконвалася ўсё, што прапісана ў калектыўных дагаворах, захоўваць працоўныя месцы. Падвоўдзячы першыя вынікі, чаго ўдалося дасягнуць?

— На тым з'ездзе мы змаглі намеціць расшэраць пытаньні, якія доўгі час здаваліся непад'ёмнымі. Цяпер ва ўсіх нашых «пярвічках» мы праводзім аналіз дэончых калектыўных дагавораў на прадмет іх адпаведнасці пагадненню. У выпадку невылучэння дагавору з нормамі, ніжэйшымі за прапісаныя ў Генеральным пагадненні, нашы актывісты будуць ініцыяваць распрацоўку дапаўненняў. Тое, пра што мы дамовіліся з уладамі і наймальнікамі, павіна распаўсюджвацца на работнікаў усіх прадпрыемстваў, дзе ёсць прафсаюзы.

Што да абавязальнасці садзейнічаць захаванню працоўных калектыў у месцах, то на сёння гэта адна з асноўных задач. Ужо практычна год мы праводзім маніторынг па прадпрыемствах, дзе ёсць нашыя арганізацыі. На жаль, сёння многія працадаўцы вымушаны для захавання вытворчасці ўводзіць няпоўную занятасць. У такім выпадку наша задача — забяспечыць належныя работнікам па заканадаўстве і калектыўным дагаворы выплаты.

— Ці ўдаецца прафсаюзу, які звычайна выступае пасярэднікам паміж калектывам і наймальнікам, вытрымаць у сённяшніх напружках умовах баланс інтарэсаў?

— Мы разумеем, што ў шэрагу выпадкаў аптымізацыя прадпрыемстваў неабходна. У такіх сітуацыях настойваем на тым, каб інтарэсы работнікаў былі ўлічаны па максіму. На жаль, не ўсе наймальнікі шырыя ў гэтым пытанні.

Наладзіць кантакт паміж работнікамі і кіраўніцтвам заўсёды дапамагаў прафсаюз. Бо, з аднаго боку, «пярвічкі» ставяць сваёй мэтай адстойваць правы і інтарэсы калектыву, з іншага — спрыяць развіццю прадпрыемства. У цяперашніх эканамічных умовах, калі пытанні эфектыўнасці вытворчасці і занятасці стаяць вельмі востра, роля прафсаюза як ніколі ўзрастае. Ці ўдаецца прафсаюзнаму аб'яднанню сёння спраўляцца з функцыямі пасярэдніка? Якія ўступкі непадпушчальныя? І як абараніць работнікаў, што могуць трапіць пад скарачэння? Пра гэта мы пагаварылі са старшынёй ФПБ Міхаілам ОРДАМ.

Апошнім часам мы сутыкаемся з фактамі схаванага скарачэння. Калі работніка проста не працягваюць кантракт, а пасля яго звалення скарачаюць пасаду. Такія падыходы непадпушчальныя. Наша пазіцыя: калі ёсць рэальная, апраўданая неабходнасць скарачэння (напрыклад, тэхналагічная аперацыя, якую выконваў работнік, замняе новае абсталяванне), чалавек не павінен пацярпець. Ён можа праіснаваць праз працу скарачэння на ўсіх правілах: з выплаты належных кампенсацый, з магчымасця аперэдажальнага перанавучання і працаўладкавання.

Такія прыклады сацыяльна адказнага бізнесу ёсць. Калі на «Нафтане» закрывалася вытворчасць акрылавага валакна «Нітрон-С», людзі прайшлі перанавучанне і змаглі ўладкавацца на новых участках завода.

Але хачу адзначыць, што ў абсалютнай большасці няпоўная занятасць — часова мера. Як правіла, прадпрыемствы вяртаюцца да паўнацэннай працы. Адзін з найбольш прыкладу — магілёўскі завод «Строммашына». У апошні год ён быў у вельмі складаным становішчы. І, напэўна, самым лёгкім рашэннем было б яго ліквідаваць. Але не значыць, што гэта рашэнне было б правільным. Гэта вытворчасць з багатай гісторыяй, напрацоўкамі, вопытам. Там дзясяткі працоўных дынастыяў. Закрываць проста, стварыць аналагічнае новае — немагчыма. Таму Федэрацыя прафсаюзаў прыклала максімум намаганняў, каб захаваць гэту вытворчасць. У снежні мінулага года я расказаў пра сітуацыю на прадпрыемстве кіраўніку дзяржавы. Прэзідэнт падтрымаў нас у тым, што завод трэба захаваць. Быў прыняты шэраг апэратыўных рашэнняў, што фактычна вярнула прадпрыемства да жыцця. Сёння «Строммашына» атрымала сур'ёзны заказ, які дапаможа ёй разлічыцца з даўгамі і выйсці на бясплатную работу.

— Зразумела, што цяперашняе эканамічнае становішча вымушае і наймальнікаў, і работнікаў ісці на ўступкі.

— Зразумела, што ў шэрагу выпадкаў аптымізацыя прадпрыемстваў неабходна. У такіх сітуацыях настойваем на тым, каб інтарэсы работнікаў былі ўлічаны па максіму. На жаль, не ўсе наймальнікі шырыя ў гэтым пытанні.

Землякі

СПАЛУЧАЦЬ У САБЕ... мільцыянера і паэта

«На пяцігоддзе бацька падарыў нямецкі акардэон»

— Спадар Кастусь, расцвітае, як паэт-пачатковец, выпускнік філфака БДУ стаў мільцыянерам. Ператварэнне, на самірэч, незвычайнае.

— Абставіны бываюць мацнейшыя за нас. Максім Горкі калісьці добра сказаў, што лёс нельга гвалтаваць — ён сам гвалтуе вельмі добра. У свай час я займаўся каратэ і некай даў адпор злымыслюкам. Аб гэтым даведзіліся ў мільцыі і прапанавалі мне весці секцыю аднабратоўцаў для правахоўнікаў. Спачатку, пасля навучання на філфаку, я быў інструктарам па спорце ў Слуцку, адкуль родам мая жонка, а пасля перайшоў працаваць у інспекцыю па справах непалаўлетніх. Калектыву ў нас былі добры. Прынялі мяне, як у сваю сям'ю. У выніку мільцыі аддаў 25 гадоў.

— Але любоў да слова ў вас з самага дзяцінства?

— Так. Зіна, мая старэйшая сястра, была вельмі артыстычнай, імпазантнай дзяўчынай. Спявала пастаянна. Збірала вершы, песні. Пасля таго як вярталася дадому з маладзечанскага кіназатэра, а жылі мы на хутары, так падрабавіла, выразна пераказвала кіно па ролях, што мне нават і глядзець не хацелася. І так яна мяне малага захапіла, што мог адразаць ісці ўчыцца ў трэці клас. Бо пісаць і чытаць умеў ужо да першага класа. Дзякуючы ёй і мяне з'явілася прага да чытання.

— Чую, што бацька вам зрабіў на тых часы раскошы падарунак — нямецкі акардэон «Weltmeister».

— Спачатку я іграў на маленькім, дзіцячым, а потым, калі мне споўнілася пяць гадоў, тата падарыў «Weltmeister». Купіў яго, напэўна, у Вільнюсе. Ноты я не ведаў, але інструментам аваладоў. Выконваў тады ўсё, што гучала па радыё. Прадаў, потым акардэон адкаў і актыўна заняўся спортам: цяжкай атлетыкай, рывалшаным боем, падымнаю гульняю... Калі мне было дзесяць гадоў, бацька кінуў сям'ю. Маці працавала ў меляршчыні. Ёй патрэбны былі памочнікі. Са словамі «ты ж мучыш» яна дала мне касу, і я пачаў дапамагаць. Працы было вельмі шмат. Памятам, калі праходзіў медыцынскую камісію ў ваенкамса, зняў кашулю і адразаў пачую пытанне ад доктара «А вы майстар спорту?». Думалі, што барацьбу займаюся. Але

Калі б у беларускай мільцыі выяўлялі самага торгача правахоўніка, ён, без сумневу, стаў бы першым. За амаль трыццацігадовую службу ў МУС Кастусь ЦЫБУЛЬСкі ўдала спалучаў у сабе мільцыянера і паэта, чые песні спяваюць Валеры Дайнека, Леанід Барткевіч і іншыя беларускія выканаўцы.

Калі б у беларускай мільцыі выяўлялі самага торгача правахоўніка, ён, без сумневу, стаў бы першым. За амаль трыццацігадовую службу ў МУС Кастусь ЦЫБУЛЬСкі ўдала спалучаў у сабе мільцыянера і паэта, чые песні спяваюць Валеры Дайнека, Леанід Барткевіч і іншыя беларускія выканаўцы.

— Як таго? — Калі богаполюкі грузілі па вагонах, іх змяшчалі ў капсулы. Ужо потым з гэтых капсул іх даставалі і закручвалі ў ракету. Мы маладыя былі. Рамантыкі. Ты сядзіш на бомбе, а па-над табой начное неба, зацягнутае сеткай — каб амерыканскія спадарожнікі не запленгавалі. Некаторыя з хлопцаў нават палілі. Небяспекі ніхто не адчуваў.

— Як так? — Калі богаполюкі грузілі па вагонах, іх змяшчалі ў капсулы. Ужо потым з гэтых капсул іх даставалі і закручвалі ў ракету. Мы маладыя былі. Рамантыкі. Ты сядзіш на бомбе, а па-над табой начное неба, зацягнутае сеткай — каб амерыканскія спадарожнікі не запленгавалі. Некаторыя з хлопцаў нават палілі. Небяспекі ніхто не адчуваў.

— Добра ведаў яго, жонку, дзіця. На той час я ўжо працаваў начальнікам прэс-цэнтра Упраўлення ўнутраных спраў Мінскаблвыканкама. З відэакамерай ездзіў у вёску, дзе адбылося забойства. Нават здымаў тых пагонякаў, што забілі Валоджу. Яны са слязьмі на вачах казалі, што не хацелі гэтага. Маўляў, спужаліся, так атрымаўся. Дагтуль за імі ўжо значылася адно забойства. Яны ўкраі машыну, якую хацелі прадаць у Расію, і хаваліся спачатку ў Слуцку, потым — у Семежы. У той момант сутрацілі дабро і зло. Валоджу з абростаў стрэлілі ў галаву. Злымыслюкаў тады абшэдзілі напарнік Барысаўца Эрнэст Шалег. Кожны з іх атрымаў паўгоддзе. Пасля Барысаўца ў прыватнасці пазу.

— Добра ведаў яго, жонку, дзіця. На той час я ўжо працаваў начальнікам прэс-цэнтра Упраўлення ўнутраных спраў Мінскаблвыканкама. З відэакамерай ездзіў у вёску, дзе адбылося забойства. Нават здымаў тых пагонякаў, што забілі Валоджу. Яны са слязьмі на вачах казалі, што не хацелі гэтага. Маўляў, спужаліся, так атрымаўся. Дагтуль за імі ўжо значылася адно забойства. Яны ўкраі машыну, якую хацелі прадаць у Расію, і хаваліся спачатку ў Слуцку, потым — у Семежы. У той момант сутрацілі дабро і зло. Валоджу з абростаў стрэлілі ў галаву. Злымыслюкаў тады абшэдзілі напарнік Барысаўца Эрнэст Шалег. Кожны з іх атрымаў паўгоддзе. Пасля Барысаўца ў прыватнасці пазу.

— Добра ведаў яго, жонку, дзіця. На той час я ўжо працаваў начальнікам прэс-цэнтра Упраўлення ўнутраных спраў Мінскаблвыканкама. З відэакамерай ездзіў у вёску, дзе адбылося забойства. Нават здымаў тых пагонякаў, што забілі Валоджу. Яны са слязьмі на вачах казалі, што не хацелі гэтага. Маўляў, спужаліся, так атрымаўся. Дагтуль за імі ўжо значылася адно забойства. Яны ўкраі машыну, якую хацелі прадаць у Расію, і хаваліся спачатку ў Слуцку, потым — у Семежы. У той момант сутрацілі дабро і зло. Валоджу з абростаў стрэлілі ў галаву. Злымыслюкаў тады абшэдзілі напарнік Барысаўца Эрнэст Шалег. Кожны з іх атрымаў паўгоддзе. Пасля Барысаўца ў прыватнасці пазу.

— Добра ведаў яго, жонку, дзіця. На той час я ўжо працаваў начальнікам прэс-цэнтра Упраўлення ўнутраных спраў Мінскаблвыканкама. З відэакамерай ездзіў у вёску, дзе адбылося забойства. Нават здымаў тых пагонякаў, што забілі Валоджу. Яны са слязьмі на вачах казалі, што не хацелі гэтага. Маўляў, спужаліся, так атрымаўся. Дагтуль за імі ўжо значылася адно забойства. Яны ўкраі машыну, якую хацелі прадаць у Расію, і хаваліся спачатку ў Слуцку, потым — у Семежы. У той момант сутрацілі дабро і зло. Валоджу з абростаў стрэлілі ў галаву. Злымыслюкаў тады абшэдзілі напарнік Барысаўца Эрнэст Шалег. Кожны з іх атрымаў паўгоддзе. Пасля Барысаўца ў прыватнасці пазу.

— Добра ведаў яго, жонку, дзіця. На той час я ўжо працаваў начальнікам прэс-цэнтра Упраўлення ўнутраных спраў Мінскаблвыканкама. З відэакамерай ездзіў у вёску, дзе адбылося забойства. Нават здымаў тых пагонякаў, што забілі Валоджу. Яны са слязьмі на вачах казалі, што не хацелі гэтага. Маўляў, спужаліся, так атрымаўся. Дагтуль за імі ўжо значылася адно забойства. Яны ўкраі машыну, якую хацелі прадаць у Расію, і хаваліся спачатку ў Слуцку, потым — у Семежы. У той момант сутрацілі дабро і зло. Валоджу з абростаў стрэлілі ў галаву. Злымыслюкаў тады абшэдзілі напарнік Барысаўца Эрнэст Шалег. Кожны з іх атрымаў паўгоддзе. Пасля Барысаўца ў прыватнасці пазу.

— Добра ведаў яго, жонку, дзіця. На той час я ўжо працаваў начальнікам прэс-цэнтра Упраўлення ўнутраных спраў Мінскаблвыканкама. З відэакамерай ездзіў у вёску, дзе адбылося забойства. Нават здымаў тых пагонякаў, што забілі Валоджу. Яны са слязьмі на вачах казалі, што не хацелі гэтага. Маўляў, спужаліся, так атрымаўся. Дагтуль за імі ўжо значылася адно забойства. Яны ўкраі машыну, якую хацелі прадаць у Расію, і хаваліся спачатку ў Слуцку, потым — у Семежы. У той момант сутрацілі дабро і зло. Валоджу з абростаў стрэлілі ў галаву. Злымыслюкаў тады абшэдзілі напарнік Барысаўца Эрнэст Шалег. Кожны з іх атрымаў паўгоддзе. Пасля Барысаўца ў прыватнасці пазу.

— Добра ведаў яго, жонку, дзіця. На той час я ўжо працаваў начальнікам прэс-цэнтра Упраўлення ўнутраных спраў Мінскаблвыканкама. З відэакамерай ездзіў у вёску, дзе адбылося забойства. Нават здымаў тых пагонякаў, што забілі Валоджу. Яны са слязьмі на вачах казалі, што не хацелі гэтага. Маўляў, спужаліся, так атрымаўся. Дагтуль за імі ўжо значылася адно забойства. Яны ўкраі машыну, якую хацелі прадаць у Расію, і хаваліся спачатку ў Слуцку, потым — у Семежы. У той момант сутрацілі дабро і зло. Валоджу з абростаў стрэлілі ў галаву. Злымыслюкаў тады абшэдзілі напарнік Барысаўца Эрнэст Шалег. Кожны з іх атрымаў паўгоддзе. Пасля Барысаўца ў прыватнасці пазу.

— Добра ведаў яго, жонку, дзіця. На той час я ўжо працаваў начальнікам прэс-цэнтра Упраўлення ўнутраных спраў Мінскаблвыканкама. З відэакамерай ездзіў у вёску, дзе адбылося забойства. Нават здымаў тых пагонякаў, што забілі Валоджу. Яны са слязьмі на вачах казалі, што не хацелі гэтага. Маўляў, спужаліся, так атрымаўся. Дагтуль за імі ўжо значылася адно забойства. Яны ўкраі машыну, якую хацелі прадаць у Расію, і хаваліся спачатку ў Слуцку, потым — у Семежы. У той момант сутрацілі дабро і зло. Валоджу з абростаў стрэлілі ў галаву. Злымыслюкаў тады абшэдзілі напарнік Барысаўца Эрнэст Шалег. Кожны з іх атрымаў паўгоддзе. Пасля Барысаўца ў прыватнасці пазу.

— Добра ведаў яго, жонку, дзіця. На той час я ўжо працаваў начальнікам прэс-цэнтра Упраўлення ўнутраных спраў Мінскаблвыканкама. З відэакамерай ездзіў у вёску, дзе адбылося забойства. Нават здымаў тых пагонякаў, што забілі Валоджу. Яны са слязьмі на вачах казалі, што не хацелі гэтага. Маўляў, спужаліся, так атрымаўся. Дагтуль за імі ўжо значылася адно забойства. Яны ўкраі машыну, якую хацелі прадаць у Расію, і хаваліся спачатку ў Слуцку, потым — у Семежы. У той момант сутрацілі дабро і зло. Валоджу з абростаў стрэлілі ў галаву. Злымыслюкаў тады абшэдзілі напарнік Барысаўца Эрнэст Шалег. Кожны з іх атрымаў паўгоддзе. Пасля Барысаўца ў прыватнасці пазу.

— Добра ведаў яго, жонку, дзіця. На той час я ўжо працаваў начальнікам прэс-цэнтра Упраўлення ўнутраных спраў Мінскаблвыканкама. З відэакамерай ездзіў у вёску, дзе адбылося забойства. Нават здымаў тых пагонякаў, што забілі Валоджу. Яны са слязьмі на вачах казалі, што не хацелі гэтага. Маўляў, спужаліся, так атрымаўся. Дагтуль за імі ўжо значылася адно забойства. Яны ўкраі машыну, якую хацелі прадаць у Расію, і хаваліся спачатку ў Слуцку, потым — у Семежы. У той момант сутрацілі дабро і зло. Валоджу з абростаў стрэлілі ў галаву. Злымыслюкаў тады абшэдзілі напарнік Барысаўца Эрнэст Шалег. Кожны з іх атрымаў паўгоддзе. Пасля Барысаўца ў прыватнасці пазу.

— Добра ведаў яго, жонку, дзіця. На той час я ўжо працаваў начальнікам прэс-цэнтра Упраўлення ўнутраных спраў Мінскаблвыканкама. З відэакамерай ездзіў у вёску, дзе адбылося забойства. Нават здымаў тых пагонякаў, што забілі Валоджу. Яны са слязьмі на вачах казалі, што не хацелі гэтага. Маўляў, спужаліся, так атрымаўся. Дагтуль за імі ўжо значылася адно забойства. Яны ўкраі машыну, якую хацелі прадаць у Расію, і хаваліся спачатку ў Слуцку, потым — у Семежы. У той момант сутрацілі дабро і зло. Валоджу з абростаў стрэлілі ў галаву. Злымыслюкаў тады абшэдзілі напарнік Барысаўца Эрнэст Шалег. Кожны з іх атрымаў паўгоддзе. Пасля Барысаўца ў прыватнасці пазу.

— Добра ведаў яго, жонку, дзіця. На той час я ўжо працаваў начальнікам прэс-цэнтра Упраўлення ўнутраных спраў Мінскаблвыканкама. З відэакамерай ездзіў у вёску, дзе адбылося забойства. Нават здымаў тых пагонякаў, што забілі Валоджу. Яны са слязьмі на вачах казалі, што не хацелі гэтага. Маўляў, спужаліся, так атрымаўся. Дагтуль за імі ўжо значылася адно забойства. Яны ўкраі машыну, якую хацелі прадаць у Расію, і хаваліся спачатку ў Слуцку, потым — у Семежы. У той момант сутрацілі дабро і зло. Валоджу з абростаў стрэлілі ў галаву. Злымыслюкаў тады абшэдзілі напарнік Барысаўца Эрнэст Шалег. Кожны з іх атрымаў паўгоддзе. Пасля Барысаўца ў прыватнасці пазу.

— Добра ведаў яго, жонку, дзіця. На той час я ўжо працаваў начальнікам прэс-цэнтра Упраўлення ўнутраных спраў Мінскаблвыканкама. З відэакамерай ездзіў у вёску, дзе адбылося забойства. Нават здымаў тых пагонякаў, што забілі Валоджу. Яны са слязьмі на вачах казалі, што не хацелі гэтага. Маўляў, спужаліся, так атрымаўся. Дагтуль за імі ўжо значылася адно забойства. Яны ўкраі машыну, якую хацелі прадаць у Расію, і хаваліся спачатку ў Слуцку, потым — у Семежы. У той момант сутрацілі дабро і зло. Валоджу з абростаў стрэлілі ў галаву. Злымыслюкаў тады абшэдзілі напарнік Барысаўца Эрнэст Шалег. Кожны з іх атрымаў паўгоддзе. Пасля Барысаўца ў прыватнасці пазу.

каб у ім утрымліваліся нормы, не ніжэйшыя за папярэднія. Галоўнае, каб усё гэтыя палажэнні былі перанесены ў калектыўныя дагаворы і мясцовыя пагадненні. Толькі ў такім выпадку работнікі могуць быць упэўненыя, што яны абароненыя.

— Дарэчы, пра калектыўныя дагаворы. Якія гарантыі яны даюць? Ці захаваюцца гэтыя бонусы ў цяперашніх напружках перыяду?

— У гэтых дакументах прапісваюцца усё асноўныя правылы жыцця працоўнага калектыву, у тым ліку і дадатковыя бонусы ў частцы аплаты працы, матэрыяльнага стымулявання. Пры гэтым мінімальна аб'ём гарантыі для кожнага калдагавора — гэта тое, што закладзена ў Генеральным пагадненні, не менш. У нас жорсткае патрабаванне: калектыўны дагавор павінен заключэння ў найкарцейшай тэрміна пасля стварэння пярвічнага прафсаюзнага арганізацыі.

Мы разумеем, што сёння ў эканоміцы не самая простая сітуацыя, і часам сутыкаемся з тым, што наймальнік вымушаны адмовіцца ад тых ці іншых узятых на сябе абавязальнасцяў у рамках калектыўнага дагавора. Гэта можа быць прад'яўлена цалкам аб'ектыўнымі прычынамі. Пытанне ў тым, як наймальнік праводзіць гэту працэдuru. На жаль, часта здараецца, што работнікаў проста ставяць перад фактам адмены нейкіх гарантыяў, без тлумачэння прычын і тэрмінаў такіх рашэнняў. У новым Генеральным пагадненні прапісана норма, якая дазваляе прыпыніць дзеянне пазыхаўных калектыўнага дакумента па ўзгадненні бакоў. Падкрэсліваю — па ўзгадненні бакоў. Але пры гэтым павінен быць вызначаны перыяд прыпынення і механізм аднаўлення гэтых пунтункі.

— З гэтага года, у выніку карэцыйнай падатковага заканадаўства, змяніліся ўмовы прадастаўлення дадатковых дзён водпуску. Найменьшкім цяпер гэтыя дні будуць абыходзіцца даражэй. Работнікі баяцца, што іх водпускі пачнуць уразаць...

— Найменьшкім не можа выключна па сваім жаданні скараціць колькасць дзён. Калі дадатковы водпуск гарантаваны калектыўным дагаворам, то змяніць умовы яго прадастаўлення дазваляецца толькі пасля перамоў з прафсаюзам. А мы будзем адстойваць інтарэсы працоўнікаў. Калі гэта норма прапісана ў кантракце, то карктыўны ўносяць па пагадненні бакоў або пры наяўнасці абгрунтаваных вытворчых, арганізацыйных ці эканамічных прычын. Але папярэдзіць пра гэта работніка трэба мінімум за тыдзень.

— Найменьшкім не можа выключна па сваім жаданні скараціць колькасць дзён. Калі дадатковы водпуск гарантаваны калектыўным дагаворам, то змяніць умовы яго прадастаўлення дазваляецца толькі пасля перамоў з прафсаюзам. А мы будзем адстойваць інтарэсы працоўнікаў. Калі гэта норма прапісана ў кантракце, то карктыўны ўносяць па пагадненні бакоў або пры наяўнасці абгрунтаваных вытворчых, арганізацыйных ці эканамічных прычын. Але папярэдзіць пра гэта работніка трэба мінімум за тыдзень.

— Найменьшкім не можа выключна па сваім жаданні скараціць колькасць дзён. Калі дадатковы водпуск гарантаваны калектыўным дагаворам, то змяніць умовы яго прадастаўлення дазваляецца толькі пасля перамоў з прафсаюзам. А мы будзем адстойваць інтарэсы працоўнікаў. Калі гэта норма прапісана ў кантракце, то карктыўны ўносяць па пагадненні бакоў або пры наяўнасці абгрунтаваных вытворчых, арганізацыйных ці эканамічных прычын. Але папярэдзіць пра гэта работніка трэба мінімум за тыдзень.

— Найменьшкім не можа выключна па сваім жаданні скараціць колькасць дзён. Калі дадатковы водпуск гарантаваны калектыўным дагаворам, то змяніць умовы яго прадастаўлення дазваляецца толькі пасля перамоў з прафсаюзам. А мы будзем адстойваць інтарэсы працоўнікаў. Калі гэта норма прапісана ў кантракце, то карктыўны ўносяць па пагадненні бакоў або пры наяўнасці абгрунтаваных вытворчых, арганізацыйных ці эканамічных прычын. Але папярэдзіць пра гэта работніка трэба мінімум за тыдзень.

— Найменьшкім не можа выключна па сваім жаданні скараціць колькасць дзён. Калі дадатковы водпуск гарантаваны калектыўным дагаворам, то змяніць умовы яго прадастаўлення дазваляецца толькі пасля перамоў з прафсаюзам. А мы будзем адстойваць інтарэсы працоўнікаў. Калі гэта норма прапісана ў кантракце, то карктыўны ўносяць па пагадненні бакоў або пры наяўнасці абгрунтаваных вытворчых, арганізацыйных ці эканамічных прычын. Але папярэдзіць пра гэта работніка трэба мінімум за тыдзень.

— Найменьшкім не можа выключна па сваім жаданні скараціць колькасць дзён. Калі дадатковы водпуск гарантаваны калектыўным дагаворам, то змяніць умовы яго прадастаўлення дазваляецца толькі пасля перамоў з прафсаюзам. А мы будзем адстойваць інтарэсы працоўнікаў. Калі гэта норма прапісана ў кантракце, то карктыўны ўносяць па пагадненні бакоў або пры наяўнасці абгрунтаваных вытворчых, арганізацыйных ці эканамічных прычын. Але папярэдзіць пра гэта работніка трэба мінімум за тыдзень.

— Найменьшкім не можа выключна па сваім жаданні скараціць колькасць дзён. Калі дадатковы водпуск гарантаваны калектыўным дагаворам, то змяніць умовы яго прадастаўлення дазваляецца толькі пасля перамоў з прафсаюзам. А мы будзем адстойваць інтарэсы працоўнікаў. Калі гэта норма прапісана ў кантракце, то карктыўны ўносяць па пагадненні бакоў або пры наяўнасці абгрунтаваных вытворчых, арганізацыйных ці эканамічных прычын. Але папярэдзіць пра гэта работніка трэба мінімум за тыдзень.

— Найменьшкім не можа выключна па сваім жаданні скараціць колькасць дзён. Калі дадатковы водпуск гарантаваны калектыўным дагаворам, то змяніць умовы яго прадастаўлення дазваляецца толькі пасля перамоў з прафсаюзам. А мы будзем адстойваць інтарэсы працоўнікаў. Калі гэта норма прапісана ў кантракце, то карктыўны ўносяць па пагадненні бакоў або пры наяўнасці абгрунтаваных вытворчых, арганізацыйных ці эканамічных прычын. Але папярэдзіць пра гэта работніка трэба мінімум за тыдзень.

— Найменьшкім не можа выключна па сваім жаданні скараціць колькасць дзён. Калі дадатковы водпуск гарантаваны калектыўным дагаворам, то змяніць умовы яго прадастаўлення дазваляецца толькі пасля перамоў з прафсаюзам. А мы будзем адстойваць інтарэсы працоўнікаў. Калі гэта норма прапісана ў кантракце, то карктыўны ўносяць па пагадненні бакоў або пры наяўнасці абгрунтаваных вытворчых, арганізацыйных ці эканамічных прычын. Але папярэдзіць пра гэта работніка трэба мінімум за тыдзень.

— Найменьшкім не можа выключна па сваім жаданні скараціць колькасць дзён. Калі дадатковы водпуск гарантаваны калектыўным дагаворам, то змяніць умовы яго прадастаўлення дазваляецца толькі пасля перамоў з прафсаюзам. А мы будзем адстойваць інтарэсы працоўнікаў. Калі гэта норма прапісана ў кантракце, то карктыўны ўносяць па пагадненні бакоў або пры наяўнасці абгрунтаваных вытворчых, арганізацыйных ці эканамічных прычын. Але папярэдзіць пра гэта работніка трэба мінімум за тыдзень.

— Найменьшкім не можа выключна па сваім жаданні скараціць колькасць дзён. Калі дадатковы водпуск гарантаваны калектыўным дагаворам, то змяніць умовы яго прадастаўлення дазваляецца толькі пасля перамоў з прафсаюзам. А мы будзем адстойваць інтарэсы працоўнікаў. Калі гэта норма прапісана ў кантракце, то карктыўны ўносяць па пагадненні бакоў або пры наяўнасці абгрунтаваных вытворчых, арганізацыйных ці эканамічных прычын. Але папярэдзіць пра гэта работніка трэба мінімум за тыдзень.

— Найменьшкім не можа выключна па сваім жаданні скараціць колькасць дзён. Калі дадатковы водпуск гарантаваны калектыўным дагаворам, то змяніць умовы яго прадастаўлення дазваляецца толькі пасля перамоў з прафсаюзам. А мы будзем адстойваць інтарэсы працоўнікаў. Калі гэта норма прапісана ў кантракце, то карктыўны ўносяць па пагадненні бакоў або пры

Рашэнне Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь АБ ПРАВЕ НА АБСКАРДЖАННЕ РАШЭННЯЎ ПАДАТКОВЫХ ОРГАНАЎ, ДЗЕЯННЯЎ (БЯЗДЗЕЙНАСЦІ) ІХ СЛУЖБОВЫХ АСОБ

Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь у складзе старшынствуючага — Старшыні Канстытуцыйнага Суда Міклашэвіча П.П., намесніка Старшыні Сяргеяевы В.Г., суддзюў Варановіча Т.В., Данілюка С.Я., Ізоткі У.П., Карповіч Н.А., Козыравай Л.Р., Падрушы В.В., Рабцава Л.М., Цікавенкі А.Г., Чыгрынава С.П. разгледзеў у адкрытым судовым пасяджэнні справу «Аб праве на абскарджанне рашэнняў падатковых органаў, дзеянняў (бяздзейнасці) іх службовых асоб».

У судовым пасяджэнні прынялі ўдзел: паўнамоцны прадстаўнік Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у Канстытуцыйным Судзе — Міцкевіч В.В., Намеснік Кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь; паўнамоцны прадстаўнік Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь у Канстытуцыйным Судзе — Мароз Л.Ф., старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па заканадаўстве і дзяржаўным будаўніцтве; паўнамоцны прадстаўнік Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь у Канстытуцыйным Судзе — Бодак А.М., намеснік Міністра юстыцыі Рэспублікі Беларусь;

прадстаўнікі: Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь — Дземідовіч В.М., намеснік Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь;

Міністэрства па падатках і зборах Рэспублікі Беларусь — Муквіч У.В., намеснік Міністра па падатках і зборах Рэспублікі Беларусь;

Генеральнай пракуратуры Рэспублікі Беларусь — Мальдэў А.В., начальнік упраўлення па нагляду за выкананнем заканадаўства і законнасцю прававых актаў Генеральнай пракуратуры Рэспублікі Беларусь;

Вядзенне па справе ўзбуджана Канстытуцыйным Судом 14 сакавіка 2016 г. у адпаведнасці з часткай першай артыкула 116 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь (далей — Канстытуцыя), абзацам восьмым часткі трэцяй артыкула 22 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб судоваўладкаванні і статусе суддзяў, часткамі першай і трэцяй артыкула 158 Закона Рэспублікі Беларусь «О конституционном судопроизводстве» на падставе звароту грамадзяніна А.М.Барташэвіча, які паступіў у Канстытуцыйны Суд, аб наяўнасці прававога прабелу ў частцы адсутнасці ў асоб, якія не з’яўляюцца ў адпаведнасці з Падатковым кодэксам Рэспублікі Беларусь (далей — ПК) плацельшчыкамі падаткаў, збораў (пошлін) (іншымі абавязанымі асобамі), права на абскарджанне рашэнняў падатковых органаў, дзеянняў (бяздзейнасці) службовых асоб гэтых органаў, якімі закранаюцца іх правы.

У звароце ўказваецца, што А.М.Барташэвіч у перыяд з 24 красавіка па 30 верасня 2013 г. з’яўляўся дырэктарам прыватнага гандлёвага ўнутранага прадпрыемства (далей — прыватнае прадпрыемства), у дачыненні да якога ў цяперашні час узбуджана вядзенне па справе аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве), адкрыта конкурсная вядзенне. Падставай для гэтага паслужыла запісанасць прыватнага прадпрыемства па выплате падаткаў і збораў.

Згодна з рашэннем інспекцыі Міністэрства па падатках і зборах Рэспублікі Беларусь па Фрунзенскім раёне г. Мінска № 2 ад 8 ліпеня 2015 г. (далей — рашэнне ІМПЗ) і актам вызнайной пазнапланавай праверкі ад 8 чэрвеня 2015 г. парушэнні падатковага заканадаўства прыватным прадпрыемствам дапушчаны ў выніку дзеянняў (бяздзейнасці) А.М.Барташэвіча, які ў парушэнне падпункта 1.1 пункта 1 артыкула 22 ПК не забяспечыў у поўным аб’ёме выплату падаткаў і збораў, парушыў правылы вядзення бухгалтарскага ўліку і справаздачнасці. Аб рашэнні ІМПЗ дадзенаму грамадзяніну стала вядома пасля атрымання пастаноў эканамічнага суда г. Мінска ад 10 лістапада 2015 г. аб узбуджэнні вядзення па справе аб прыцягненні яго да субсідыярнай адказнасці па абавязальствах прыватнага прадпрыемства і азнамянення з матэрыяламі справы. На рашэнне ІМПЗ грамадзянін падаў скаргу ў суд Фрунзенскага раёна г. Мінска. Пастановай суда Фрунзенскага раёна г. Мінска ад 5 студзеня 2016 г. вядзенне па справе спынена ў сувязі з адсутнасцю ў грамадзяніна ў дадзеным выпадку права на зварот у суд.

Па меркаванні грамадзяніна, адсутнасць права на абскарджанне ў суд рашэння падатковага органа, якім закранаюцца правы і законныя інтарэсы асобы (уласніка маёмасці арганізацый-даўжніка, заснавальніка (удзельніка), былога кіраўніка арганізацыі-даўжніка), якая прыцягваецца да субсідыярнай адказнасці па абавязальствах арганізацый-даўжніка, парушае канстытуцыйнае права гэтай асобы на судовую абарону.

Заслухавшы суддзю Козыраву Л.Р., выступленні прадстаўнікоў, прааналізавашы палажэнні Канстытуцыі, ПК, Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь (далей — ГК), Грамадзянскага працэсуальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, Закона Рэспублікі Беларусь «Об экономической несостоятельности (банкротстве)» (далей — Закон аб банкруцтве) і іншых заканадачых актаў Рэспублікі Беларусь, даследаваўшы прадстаўленыя дакументы і іншыя матэрыялы справы, Канстытуцыйны Суд устанавіў:

1. Канстытуцыйны прадугледжана, што чалавек, яго правы, свабоды і гарантыі іх рэалізацыі з’яўляюцца найвышэйшай каштоўнасцю і мэтай грамадства і дзяржавы (частка першая артыкула 2); забеспячэнне правой і свабод грамадзян Рэспублікі Беларусь — найвышэйшая мэта дзяржавы; дзяржава гарантуе правы і свабоды грамадзян Беларусі, замацаваныя ў Канстытуцыі, законах і прадугледжаныя міжнароднымі абавязальствамі дзяржавы (часткі першая і трэцяя артыкула 21).

Артыкулам 22 Канстытуцыі вызначана, што ўсе роўныя перад законам і маюць права без усялякай дыскрымінацыі на роўную абарону правой і законных інтарэсаў.

Частка першая артыкула 60 Канстытуцыі, якая гарантуе кожнаму абарону яго правой і свабод кампетэнтным, незалежным і непрадузятым судом у вызначаныя законам тэрміны, прадугледжвае абавязак дзяржавы забяспечваць кожнаму бесперашкоднае права на доступ да правасуддзя.

У адпаведнасці з Усеагульнай дэкларацыяй правоў чалавека кожны чалавек для вызначэння яго правой і абавязкаў мае права на аснове поўнай роўнасці на тое, каб яго справа была разгледжана публічна і з

прытрымліваннем усіх патрабаванняў справядлівасці незалежным і непрадузятым судом (артыкул 10). Міжнародным пактам аб грамадзянскіх і палітычных правах прадугледжана, што кожны мае права пры вызначэнні яго правой і абавязкаў на справядлівы і публічны разбор справы кампетэнтным, незалежным і непрадузятым судом, створаным на падставе закона (артыкул 14); кожная дзяржава, якая удзельнічае ў дадзеным Пакце, абавязваецца развіваць магчымасці судовай абароны (артыкул 2).

Канстытуцыйны Суд неаднаразова адзначаў, што права на судовую абарону адносіцца да асноўных правой чалавека, якія прызнаюцца і гарантуюцца міжнароднага права і прызнаюцца ў судовую абарону, якая павінна быць справядлівай, кампетэнтнай і эфектыўнай.

З аналізу палажэнняў Канстытуцыі і міжнародна-прававых актаў вынікае, што дзяржава абавязана ўстанаўліваць належны механізм рэалізацыі канстытуцыйнага права грамадзян на судовую абарону, якая павінна быць справядлівай, кампетэнтнай і эфектыўнай.

2. У адпаведнасці з артыкулам 39 Закона «О конституционном судопроизводстве» ў Вярхоўны Суд, Генеральную пракуратуру, Міністэрства па падатках і зборах і Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь Канстытуцыйным Судом был накіраваны запыты, у пісьмовых адказах на якія ўказаныя дзяржаўныя органы выклікалі сваё меркаванне па справе.

Вярхоўны Суд лічыць, што заканадавец, улічваючы канстытуцыйны абавязак дзяржавы забяспечыць грамадзянам права на доступ да правасуддзя і прававую прыроду падаткаабкладання, даў права на абскарджанне рашэнняў падатковых органаў (дзеянняў або бяздзейнасці іх службовых асоб) выключна суб’ектам падатковых адносін. Вырашэнне пытання пашырэння кола суб’ектаў, якія маюць права на абскарджанне рашэнняў падатковых органаў (дзеянняў або бяздзейнасці іх службовых асоб), адносіцца да выключнай кампетэнцыі заканадаўца.

Генеральная пракуратура адзначае, што ў дзючым заканадаўстве адсутнічае прававое рэгуляванне рэалізацыі правой юрыдычных і фізічных асоб, якія не з’яўляюцца плацельшчыкамі, на абскарджанне рашэнняў падатковых органаў, дзеянняў (бяздзейнасці) іх службовых асоб у выпадку парушэння гэтымі рашэннямі, дзеяннямі (бяздзейнасцю) правой юрыдычных і фізічных асоб, і мяржуе, што дадзены прабел магчыма ўстапіраць шляхам унясення змяненняў у артыкул 85 ПК.

Міністэрства па падатках і зборах указвае, што ў адпаведнасці з артыкуламі 1, 4 ПК удзельнікамі адносін, рэгулюемых дадзеным Кодэксам і іншымі актамі падатковага заканадаўства, што ўзнікаюць у працэсе выканання падатковага абавязальства, ажыццяўлення падатковага кантролю, абскарджання рашэнняў падатковых органаў, дзеянняў (бяздзейнасці) іх службовых асоб, з’яўляюцца арганізацыі і фізічныя асобы, якія прыносяцца ў адпаведнасці з ПК плацельшчыкамі. Адносна, што датычацца правадзнення праверкі і яе вынікаў у сувязі з выяўленымі ў правараемага плацельшчыка парушэннямі заканадаўства, маюць месца паміж падатковымі органам і плацельшчыкам. Міністэрства па падатках і зборах не бачыць у ПК праблему прававога рэгулявання рэалізацыі права грамадзян, якія не з’яўляюцца плацельшчыкамі, на абскарджанне рашэнняў падатковых органаў, дзеянняў (бяздзейнасці) іх службовых асоб.

Міністэрства юстыцыі адзначае, што пытанне аб неабходнасці карэкрціроўкі заканадаўства ў частцы змянення замацаваных падыходаў і надзялення любой асобы правам на абскарджанне рашэння падатковых органаў не адносіцца да кампетэнцыі гэтага Міністэрства, а павінна быць разгледжана ўпаўнаважанымі дзяржаўнымі органамі, якія ажыццяўляюць дзяржаўную палітыку ў дадзенай галіне, у першую чаргу Міністэрствам фінансаў Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам па падатках і зборах.

3. Канстытуцыйны ўстаноўлена, што грамадзянін адказны перад дзяржавай за няўхільнае выкананне абавязкаў, якія ўкладзены на яго Канстытуцый (частка другая артыкула 2); грамадзяне Рэспублікі Беларусь абавязаны прымаць удзел у фінансаванні дзяржаўных расходаў шляхам выплаты дзяржаўных падаткаў, пошлін і іншых плацяхоў (артыкул 56).

Канстытуцыйны Суд лічыць, што заканадавец, грунтуючыся на ўказаных канстытуцыйных нормах, а таксама палажэннях пункта 2 часткі першай артыкула 97, пункта 1 часткі першай артыкула 98 Канстытуцыі, мае права на сваім меркаванні ажыццяўляць прававое рэгуляванне адносін у сферы падаткаабкладання, у тым ліку па ўстанаўленні парадку абскарджання рашэнняў падатковых органаў, дзеянняў (бяздзейнасці) іх службовых асоб.

У Пасланні «Аб стане канстытуцыйнай законнасці ў Рэспубліцы Беларусь у 2015 годзе» Канстытуцыйны Суд адзначыў, што Канстытуцыя дае заканадаўцу дастаткова шырокі дыскрцыійны паўнамоцтва, гэта значыць магчымасць меркавання, «простага выбару» ў рэгуляванні канкрэтных грамадскіх адносін, вызначэнні абсягавасцей правовага рэгулявання, ўстанаўленні, змяненні і абмежаванні суб’ектўных правой, умоў і механізмаў іх рэалізацыі. Аднак пры рэалізацы сваіх паўнамоцтваў заканадавец дзейнічае ў межах, вызначаных канстытуцыйнымі прынцыпамі і нормамаі, пры гэтым ён павінен улічваць неабходнасць падтрымання балансу і суразмернасці канстытуцыйна абараняемых каштоўнасцей, мэт і інтарэсаў, якія знаходзяцца ў адзінстве, і не дапускаць падмены адной каштоўнасці другой або іх прымяшэння.

Згодна з ПК падатковыя органы і іх службовыя асобы абавязаны ажыццяўляць кантроль за выкананнем падатковага заканадаўства, правільным падлікам, поўнай і своєчасовай выплатай падаткаў, збораў (пошлін), пені, а таксама за правільнасцю спганання, своечасовасцю і паўнатой пераліку ў бюджэт падаткаў, збораў (пошлін) (падпункт 1.3 пункта 1 артыкула 82).

Падатковы кантроль ажыццяўляецца ў тым ліку пры дапамозе праверак (пункт 1 артыкула 64 ПК). Парадак арганізацыі і правядзення праверак устаноўлены Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 16 кастрычніка 2009 г. № 510 «О совершенствовании контрольной (надзорной) деятельности в Республике Беларусь», якім зацверджана Палажэнне аб парадку арганізацыі і правядзення праверак (далей — Палажэнне).

Па выніках праверкі, у ходзе якой выяўлены парушэнні актаў заканадаўства, састаўляецца акт праверкі, на падставе якога кіраўніком (яго намеснікам) падатковага органа ў межах яго кампетэнцыі вышнісіцца рашэнне па акце праверкі (артыкул 78 ПК, частка першая пункта 59 і частка першая пункта 73 Палажэння).

У адпаведнасці з артыкулам 85 ПК кожны плацельшчык (іншая абавязаная асоба) мае права абскардзіць рашэнні падатковых органаў, дзеянні (бяздзейнасці) іх службовых асоб, калі ён лічыць, што такія рашэнні або дзеянні (бяздзейнасці) прыняты або ўчынены з парушэннем норм, устаноўленых падатковым або іншым заканадаўствам, або парушаюць яго правы.

Часткай першай пункта 1 артыкула 86 ПК прадугледжана, што рашэнні падатковых органаў, дзеянні (бяздзейнасці) іх службовых асоб могуць быць абскарджаны ў вышэйшатай падатковы орган або вышэйшатай службовай асобе, якой службовыя асобы, дзеянні (бяздзейнасці) якіх абскарджваюцца, непасрэдна падначалены, і (або) у суд. Згодна з часткай другой дадзенага пункта падача скаргі ў вышэйшатай падатковы орган або вышэйшатай службовай асобе не выключае права на падачу скаргі ў суд; абскарджанне рашэння падатковага органа, дзеянняў (бяздзейнасці) яго службовых асоб у судовым парадку ажыццяўляецца ў адпаведнасці з грамадзянскім працэсуальным або гаспадарчым працэсуальным заканадаўствам; пры гэтым скарга на рашэнне падатковага органа, дзеянні (бяздзейнасці) яго службовых асоб можа быць пададзена ў эканамічны суд на працягу года з дня яго вынясення (іх учынення).

Аналагічныя па змесце правылы, якія датычацца правой правараемага суб’екта на абскарджанне рашэнняў кантралюючых (наглядных) органаў па акце праверкі, дзеянняў (бяздзейнасці) праварабочых, устаноўлены ў частках першай — трэцяй пункта 78 Палажэння.

Са зместу аналізуемых норм заканадаўчых актаў вынікае, што права на абскарджанне рашэнняў падатковых органаў належыць плацельшчыкам (іншым абавязаным асобам).

Згодна з пунктам 1 артыкула 13 ПК плацельшчыкам прыносяцца арганізацыі і фізічныя асобы, на якіх у адпаведнасці з дадзеным Кодэксам, мытным заканадаўствам Мытнага саюза, Законом Рэспублікі Беларусь «О таможенном регулировании в Республике Беларусь» і (або) актам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ускладнены абавязак выплачваць падаткі, зборы (пошліны).

Пунктам 2 артыкула 37 ПК прадугледжана, што выкананне падатковага абавязальства ажыццяўляецца непасрэдна плацельшчыкам, за выключэннем выпадкаў, калі ў адпаведнасці з дадзеным Кодэксам, мытным заканадаўствам Мытнага саюза, Законом Рэспублікі Беларусь «О таможенном регулировании в Республике Беларусь» і (або) актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь або рашэннямі мясцовых Саветаў дэпутатаў (у дачыненні да мясцовых падаткаў і збораў) выкананне яго падатковага абавязальства ўскладаецца на іншую абавязаную асобу або іншай асобе надаецца права заплаціць падаткі, зборы (пошліны) за плацельшчыка.

Па сэнсе артыкула 23 ПК да іншых абавязаных асоб адносяцца падатковыя агенты. Так, згодна з указаным артыкулам ПК падатковым агентам прызначаецца юрыдычная або фізічная асоба, простае таварыства, даверны кіраўнік, замежная арганізацыя, якая ажыццяўляе дзейнасць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь праз пастаяннае прадстаўніцтва, прадстаўніцтва замежнай арганізацыі, адкрытыя ў парадку, устаноўленым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, якія з’яўляюцца крыніцай выплаты даходаў плацельшчыку і (або) на якія ў сілу дадзенага Кодэкса і іншых актаў падатковага заканадаўства ўскладаюца абавязкі па падліку, вылічэнні ў плацельшчыка і пераліку ў бюджэт падаткаў, збораў (пошлін) (пункт 1); падатковы агент мае тыя ж правы, што і плацельшчык, калі іншае не вызначана дадзеным Кодэксам (пункт 2).

Пры гэтым згодна з пунктам 1 артыкула 24 ПК плацельшчык можа ўдзельнічаць у адноснах, якія рэгулююцца падатковым заканадаўствам, праз свайго законнага або ўпаўнаважанага прадстаўніка, калі іншае не прадугледжана ПК. Законным прадстаўнікам плацельшчыка-арганізацыі прыносяцца асобы, ўпаўнаважаныя прадстаўляць указаную арганізацыю на падставе актаў заканадаўства або устаноўчых дакументаў гэтай арганізацыі (пункт 1 артыкула 25 ПК). У сілу пункта 2 артыкула 27 ПК ўпаўнаважаны прадстаўнік плацельшчыка-арганізацыі ажыццяўляе свае паўнамоцтвы на падставе даверанасці, якая выдаецца ў парадку, устаноўленым актамі заканадаўства. Пунктам 4 артыкула 24 ПК вызначана, што правылы, прадугледжаныя артыкуламі 24—27 ПК, распаўсюджваюцца і на падатковых агентаў.

Такім чынам, з аналізу прыведзеных норм ПК і Палажэння вынікае, што ўласнікі маёмасці арганізацыі, заснавальнікі (удзельнікі), кіраўнікі, у тым ліку былыя, і іншыя асобы, чые правы і законныя інтарэсы могуць быць парушаны рашэннем падатковага органа, дзеяннямі (бяздзейнасцю) іх службовых асоб, не маюць права абскардзіць такое рашэнне, дзеянні (бяздзейнасці) службовых асоб падатковага органа ад свайго імя ў сваіх інтарэсах.

4. Згодна з Канстытуцый у Рэспубліцы Беларусь устаноўліваецца прынцып вяршэнства права (частка першая артыкула 7); дзяржава адказная перад грамадзянінам за стварэнне умоў для свабоднага і годнага развіцця асобы (частка другая артыкула 2); дзяржава абавязана прымаць усе даступныя ёй меры для стварэння ўнутранага і міжнароднага парадку, неабходнага для поўнага ажыццяўлення правой і свабод грамадзян Рэспублікі Беларусь, прадугледжаных Канстытуцыйай (частка першая артыкула 59).

Замацаванае Канстытуцыйай права кожнага на судовую абарону выступае гарантыяй рэалізацыі усіх іншых канстытуцыйных правой і свабод і носіць універсальны характар.

У шэрагу раней прынятых рашэнняў Канстытуцыйны Суд указваў, што важнейшым састаўляючым прынцыпу вяршэнства права з’яўляюцца недапушчэнне самавольства з боку дзяржаўных органаў, іх службовых асоб, абарона правой плацельшчыкаў; калі падатковыя органы і іх службовыя асобы пры ажыццяўленні сваіх паўнамоцтваў дапусцілі парушэнне правой і законных інтарэсаў грамадзян, грамадзяне маюць права рэалізаваць замацаваныя ў Канстытуцыі правы на зварот у дзяржаўныя органы (артыкул 40) і на судовую абарону (артыкул 60) шляхам падачы

адпаведнай скаргі на правілах артыкулаў 86, 87 ПК (рашэнні ад 11 кастрычніка 2010 г. № Р-494/2010, ад 26 снежня 2011 г. № Р-662/2011, ад 16 кастрычніка 2012 г. № Р-761/2012); прадугледжанае ў частцы першай артыкула 60 Канстытуцыі палажэнне з’яўляецца важнай гарантыяй абароны правой і свабод грамадзян ад любых дзеянняў і рашэнняў, якія іх парушаюць; права на судовую абарону адносіцца да такіх правой, якія не могуць быць абмежаваны (рашэнні ад 2 красавіка 2000 г. № Р-111/2001, ад 5 красавіка 2007 г. №Р-199/2007, ад 19 снежня 2011 г. № Р-655/2011, ад 5 ліпеня 2012 г. № Р-739/2012 і інш.).

4.1. Часткай другой пункта 3 артыкула 52 ГК прадугледжана, што калі эканамічная неплацежаздольнасць (банкруцтва) юрыдычнай асобы выклікана ўласнікам яго маёмасці, заснавальнікамі (удзельнікамі) або іншымі асобамі, у тым ліку кіраўніком юрыдычнай асобы, якія маюць права даваць абавязковыя для гэтай юрыдычнай асобы ўказанні або маюць магчымасць іншым чынам вызначыць яго дзеянні, то на такіх асоб пры недастатковасці маёмасці юрыдычнай асобы ўскладаецца субсідыярная адказнасць па яго абавязальствах. Аналагічная норма змяшчаецца ў частцы другой артыкула 11 Закона аб банкруцтве.

У сілу часткі сёмай артыкула 11 Закона аб банкруцтве субсідыярная адказнасць ускладаецца і ў выпадках спынення права ўласнасці на маёмасці даўжніка, выбыцця са складу ўдзельнікаў (заснавальнікаў) даўжніка, спынення працоўных адносін з даўжніком, а таксама спынення права даваць абавязковыя для даўжніка ўказанні або іншым чынам вызначаць яго дзеянні на працягу ўстаноўленага дадзеным Законом тэрміну.

У адпаведнасці з Законом аб банкруцтве кіраўнік з моманту яго назначэння абавязаны падаваць іскі аб прыцягненні да субсідыярнай адказнасці кіраўніка даўжніка — юрыдычнай асобы і (або) іншых вінаватых у эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве) даўжніка асоб (абзац вясямнаццаці часткі першай артыкула 77).

З матэрыялаў справы вынікае, што з іскавай заявай у эканамічны суд г. Мінска аб прыцягненні грамадзяніна (былога дырэктара арганізацыі-даўжніка) да субсідыярнай адказнасці звярнуўся антыкрызісны кіраўнік, які прадставіў у якасці доказу віны гэтага грамадзяніна рашэнне і акт праверкі падатковага органа — ІМПЗ.

У сваю чаргу, грамадзянін, не згодны з вывады падатковага органа, абскардзіў рашэнне ІМПЗ у суд Фрунзенскага раёна г. Мінска, які вядзенне па грамадзянскай справе спыніў з прычыны адсутнасці ў заяўніка права абскардзіць дзеянні падатковых органаў.

У пастанове суда ўказана, што згодна з артыкулам 85 ПК права абскардзіць рашэнні падатковых органаў, дзеянні (бяздзейнасці) іх службовых асоб мае плацельшчык (іншая абавязаная асоба). Прымаючы да ўвагі, што прыватнае прадпрыемства знаходзіцца ў працэдурі банкруцтва, суд спаслаўся на артыкул 86 Закона аб банкруцтве, якім прадугледжана, што з дня вынясення эканамічным судом пастаноўвы аб адкрыцці конкурснага вядзення да антыкрызіснага кіраўніка пераходзяць паўнамоцтвы кіраўніка і іншых органаў кіравання даўжніка — юрыдычнай асобы, а таксама ўласніка маёмасці даўжніка — унітарнага прадпрыемства. У сувязі з гэтым пры наўнасці прычэннаў па рашэнні аб даналічэнні сум падаткаў (збораў) з боку кіраўніка даўжніка, на яго ў адпаведнасці з Законом аб банкруцтве можа быць ускрыдзена субсідыярная адказнасць па абавязальствах даўжніка, адпаведнае хадайніцтва можа быць пададзена ім антыкрызісному кіраўніку для падачы апошніа скаргі ў парадку, устаноўленым артыкулам 86 ПК, каголькі, зыходзячы з палажэнняў артыкула 86 Закона аб банкруцтве, права абскарджання рашэнняў даўжніка можа быць рэалізавана ад імя даўжніка антыкрызісным кіраўніком.

Канстытуцыйны Суд мяржуе, што ў разглядаемай сітуацыі існуе канфлікт інтарэсаў. З аднаго боку, антыкрызісны кіраўнік абавязаны падаваць іскі аб прыцягненні да субсідыярнай адказнасці кіраўніка арганізацыі-даўжніка (артыкул 77 Закона аб банкруцтве), у тым ліку былога, а з другога — з улікам палажэнняў артыкула 86 Закона аб банкруцтве яму прапануецца абараняць інтарэсы такога кіраўніка ў парадку, устаноўленым артыкулам 86 ПК.

4.2. Канстытуцыйны Суд адзначае, што прыцягненне асоб, якія выклікалі эканамічную неплацежаздольнасць (банкруцтва) арганізацыі, да субсідыярнай адказнасці ў большасці выпадкаў звязана з парушэннем арганізацыйай-даўжніком падатковага заканадаўства, выяўленым у выніку падатковай праверкі.

Згодна з пунктам 60 Палажэння ў акце праверкі падатковага органа павінны быць указаны, у прыватнасці, апісанне факта парушэння заканадаўства, месца і час яго ўчынення, акты заканадаўства, патрабаванні якіх парашаны, і (або) прадугледжана заканадаўчымі актамі адказнасць за такое парушэнне; памер прычыненай шкоды (пры яе наяўнасці) і іншыя вынікі выяўленых парушэнняў; пасады, прозвішчы і ініцыялы асоб, дзеянні (бяздзейнасці) якіх падлігнутлі парушэнні правараемам суб’ектам заканадаўства.

На падставе акта праверкі, за выключэннем акта праверкі, у якім фіксуецца толькі факт учынення адміністрацыйнага правапарушэння і не праводзяцца даналічэнне падаткаў, збораў (пошлін) і (або) налічэнне пені, на працягу 30 рабочых дзён з дня яго ўручэння (накіравання) плацельшчыку (іншай абавязанай асобе) або яго прадстаўніку, а ў выпадку падачы прычэннаў — з дня ўручэння (накіравання) плацельшчыку (іншай абавязанай асобе) або яго прадстаўніку заключэння па гэтых прычэннах кіраўніком (яго намеснікам) падатковага органа ў межах яго кампетэнцыі выносіцца рашэнне па акце праверкі і (або) патрабаванне (прадпісанне) аб устанавленні парушэння ў устаноўленых у ходзе правядзення праверкі (пункт 8 артыкула 78 ПК).

Канстытуцыйны Суд звяртае ўвагу на тое, што асоба, указаная ў акце праверкі падатковага органа як асоба, якая дапусціла сваімі дзеяннямі (бяздзейнасцю) парушэнне падатковага заканадаўства, але спыніла працоўныя адносіны з арганізацыяй-даўжніком, у адпаведнасці з устаноўленым у ПК парадкам абскарджання рашэння падатковага органа права на абскарджанне такога рашэння ў цяперашні час не мае.

Зыходзячы з таго, што рашэннем падатковага органа аб даналічэнні сум падаткаў (збораў) па абавязальствах арганізацыі-даўжніка могуць закранацца правы і законныя інтарэсы не толькі плацельшчыка падаткаў, збораў (пошлін), але і іншых асоб (уласніка маёмасці арганізацыі-даўжніка, заснавальніка (удзельніка), кіраўніка арганізацыі-даўжніка, у тым ліку былых), якія ў сілу заканадаўства Рэспублікі

ДАКУМЕНТЫ

Беларусь падлягаюць прыцягненню да субсідыярнай адказнасці, Канстытуцыйны Суд лічыць, што гэтыя асобы ў мэтах своєчасовай і эфектыўнай абароны іх правой і законных інтарэсаў гэтак жа, як і плацельшчыкі (іншыя абавязаныя асобы), павінны мець права на абскарджанне рашэння падатковага органа, дзеянняў (бяздзейнасці) яго службовых асоб.

ІДЭАЛЬНЫ ГРЫЛЬ НА СВЕЖЫМ ПАВЕТРЫ

Журналісты адкрылі сезон пікніку ў кампаніі з васьміразовай чэмпіёнскай свету па велогонках Наталляй Цылінскай і шэф-поварам мінскага кафэ-грыль Вячаславам ФЕДЗЮКОМ.

ВАНДАЛЫ ЗНЕСЛІ МАНГАЛЫ

Гэта было міні-тэсціраванне самых папулярных летасх вадасховішч Паркоўкі, пляжнае абсталяванне, мангалы, альтанкі на папулярным напрамку Дразды — Заслаўе.

Што ёсць, чаго няма? Прызнацца, многае яшчэ «у працэсе». Манцравалі новыя альтанкі, спартыўнае абсталяванне і мангалы. Ямы на пад'язных дарогах планавалася ліквідаваць. Словам, да 1 чэрвеня ўсё павінна быць гатова. Бія-прыбіральні панчунь працаваць з 15 мая. А надалей — галоўнае, каб нашы адпачывальнікі не падкачалі...

— Мы штодня аб'язджаем усе нашы ўчасткі, — расказваў па дарозе прадстаўнік сталічнага лягаса Александр ПРАМІНСКІ. — Але не будзем выключыць чалавечы фактар! Не ўсё залежыць ад гарадской службы. Два гады таму на Мінскім моры ўкралі два мангалы — гэта пры тым, што яны былі замацаваныя на бетонным

падмурку. Летась агульныя страты ад вандалаў толькі на Заслаўскім вадасховішчы склалі каля 20 млн рублёў. За гэтыя грошы можна было б купіць лежак і абсталяваць каля аднаго з вадасховішч невялікі спартыўны комплекс са шведскай сценкай і турнікамі або набыць 10 комплектаў «лясной» мэблі — 1 стол, 2 лаўкі і сметніцу.

Калі не ведаець, з чаго пачаць збор на пікнік, звярніцеся па дапамогу хоць бы да інтэрнэт-праекта «Карта пікнікоў «Баржомі», дзе ёсць уся неабходная інфармацыя аб тым, як арганізаваць удаляе мерапрыемства: пачынаючы з таго, якое месца выбраць, і заканчваючы саусама-марынадамі для самай папулярнай пікніковай стравы. Для нашай кампаніі шашлык гатаваў шэф-повар кафэ-грыль Netto Вячаслаў Федзюк. Ён робіць гэта не толькі «на працы», але і ў двары ўласнага дома для сям'і. Таму што гадоўка ежы на агні — гэта «зусім іншы смак».

— Я аддаю перавагу шашлык з ялавічыны, — частаваў гасцей на свежым павеце і расказваў падрабязнасці Вячаслаў. — Самы яркі водар шашлык надаюць такія драўняныя пароды, як вішня і яблыня. Гатаваць на грылі можна ўсё, нават дэсерты. Але найперш любое мяса і самую разнастайную гародніну, шампіньёны. Іх, дарчы, не трэба мыць, дастаткова толькі пачысціць. Свежае мяса павінна быць аднароднага колеру, выпрамляцца пасля націскання на яго. Мясца вельмі любіць масаж, а таму варта спачатку добра нацерці яго спецыямі. Для марынаў трэба змяшчаць алукавы алей, часнок, базілік плюс соевы соус — замест солі. На адкрытым павеце грыль трэба абараніць ад вятру і халадаў з сабой не так і цяжка.

Што вы не ведаеце пра адпачынак на прыродзе?

- Ці можна знаходзіцца ў купальніку ці плаўках у гарадскім парку, на лужку перад домам? Можна ў любым касцюме і ў любым парку, калі вы досыць разняволены.
- Ці можна загараць топлес? Можна, пакуль не абражае чужых пахучыя. Так што старайцеся паводзіць сябе прыстойна.
- На якой адлегласці ад пабудовы і дрэваў павінна знаходзіцца вогнішча, каб не запаліць штраф ад 12 базавых? 15 метраў, не бліжэй.
- Што трэба зрабіць для максімальна бяспечнага вогнішча? Выбраць вогнішча на пяску або гліне.
- Што нельга мыць, купаць і акупаць у вадзе? Сваю машыну.
- Дзе можна распіваць алкаголь, каб не нарвацца на штраф да 8 базавых? У аддаленых месцах, дзе вы і ваш алкаголь не бачны іншым людзям.
- Што рэкамендуецца пакласці ў марынад, каб любое мяса стала мяккім праз гадзіну-паўтары? Працёртае ківі.

дзіўніку можна пакінуць на ўсю ноч. Свіны і курыны шашлык трэба гатаваць 20-25 хвілін, недасмажыць тут нельга. Есці можна з гарчычным соусам і запечанай гароднінай, грыбамі.

■ Пачніце сёння

НЕСКЛАДАННЯ ПАРАДЫ НА КОЖНЫ ДЗЕНЬ

Большасць з нас недаацэньвае магчымасці здаровага ладу жыцця, для многіх гэта наогул нібыта адны забароны. На самай справе ніякі ахвяр не патрабуецца, і пры гэтым мы атрымліваем добрае самаадчуванне, доўгае жыццё. Сакрэты раскрывае ўрач 3-й гарадской дзіцячай клінічнай паліклінікі г. Мінска Вераніка ПРАЛЕСКА.

► Ужывайце толькі якасную ежу, імкніцеся не эканоміць на гэтым.

Не ешце ў рэстаране падзорную ежу. Атручэнне, расстройтва страўніка падрывае сілы арганізма. Усе прадукты захоўвайце ў халадзільніку. Выкідавайце ўсё, чаму сышоў тэрмін прыдатнасці.

Купляйце столькі гародніны і фруктаў, колькі з'ясуе ў бліжэйшыя пару дзён.

Піце больш вады. У сярэднім 1,5-2 л вадкасці штодня (палова могуць складаць і супы, кампюты і інш.).

Смажце па мінімуме. Варыце, тушыце, гатуйце на пары.

Не ужывайце канцэрагенны — зэнджанае, смажанае, кансервы, марынады, саленні, прадукты з нітрытам натрыю.

Ніколі не прапускайце сніданак. Мужчыны асабліва датычыцца.

Ешце мёд. Натуральны, вядома. Але не зложывайце.

► Хадзіце заўсёды, калі гэта магчыма. Кожную гадзіну падчас сядзячай працы рабіце хоць бы 3-хвілінную размінку — пацягнуцеся, разамніце ногі, ступні, зрабіце павароты корпусу, падніміце і апусціце плечы (можна нават не паднімаючыся).

Сядзіце і хадзіце з прамоўнай, шыю таксама трымайце прама.

Не паднімайце цяжар. Нават пры здаровай спіне не рэкамендуецца паднімаць адначасова больш за 15 кг.

Займайцеся спортам. 150 хвілін фітнесу (можна танцаў, ёгі, пілатэжа, хады) на тыдні — ідэальна. Асцярожней з сілавымі практыкаваннямі.

Плавайце. У гэтага віду актыўнасці столькі плюсоў, што не пералічыць.

► Не курце. Без варыянтаў. Абмяжуйце алкаголь.

Трымайце дома важныя лекі. Выкідавайце пратэрмінаваныя.

► Не хвалюйцеся! Той, хто хвалюецца, хутчэй старее. Стрэс вінаваты нават у з'яўленні маршчынак і выпадзенні валасоў.

Калі з'яўчаецца, то рабіце гэта адкрыта, гаварыце, што не задавальняе. Гэта менш шкодна, чым пастаяннае стрымліванне негатыўна.

► Жывіце ў пары. Ганіце сумны настрой, як толькі можаце.

Не сядзіце дома — сустракайцеся, наведайце прыемныя мясціны. Станоўчыя эмоцыі могуць многае кампенсаваць.

Цалуіцеся і абдымайцеся!

Не марнуйце час на спрэчкі. Пры любых высвятленнях адносіх не губляйце галавы і кантролю над сабой.

Зрабіце што-небудзь для таго, каб праца прыносіла маральнае задавальненне.

Рэгулярна адпачывайце, вандруйце. І памятайце, што менш як на пару тыдняў у гарачыя краіны ехаць не варта.

► Калі кветкі ў вас растуць, часцей пазірайце на іх, а можаце завесці і якія-небудзь карысныя.

Вельмі асцярожна выбірайце і захоўвайце касметычныя сродкі.

Ідзіце ў лазню, калі вам гэта не проціпаказана. Не хадзіце, калі ведаеце, што доктар не прапісаў.

Ніколі не прапускайце чыстку зубоў — ні раніцай, ні ўвечары. Замяніць зубную шотку жуйкай немагчыма.

Прымайце ванны для рэлаксацыі і адпачынку.

Спіце 8 гадзін у суткі. Кладзіцеся ў адзін і той жа час. Рэжым — гэта святое.

Спіце на артапедычных матрацах і падушках. Спальнае месца павінна быць ідэальным. І не забывайцеся пра адзенне для сну.

Не трывайце голад, боль, холад і смаг. Калі вы не ў стане разабрацца з усім гэтым, трэба абследавацца.

Не бойцеся ўрачоў, шукайце «свайго», якому давяраеце.

Якое абсталяванне ёсць зараз?

На берагах мінскіх вадасховішч ёсць 14 альтанак, 70 мангалаў, 25 комплектаў лясной мэблі, 75 сметніц, 57 біяпрыбіральных, усе заезды на ўсе зоны адпачынку агароджаныя шлагбаумамі і абмежавальнымі слупамі. Заезд на аўтамабілі на зону адпачынку будзе каштаваць каля мільёна рублёў, а за нанесеную наваколлю шкоду дзявядзецца заплаціць звыш 3,5 мільёна. На пляжах будуць устаноўлены і фотастацыі, пазначаныя адпаведнымі надпісамі. На вадасховішчы Дразды ёсць дзве канатныя дарогі для аматараў водных лыжаў, батут, надзіманая горка, пункты пракату. На мінскіх пляжах будуць устаноўлены гандлёвыя кропкі для продажу квасу, марожанага, а таксама кропкі грамадскага харчавання.

Колькі пляжы могуць прыняць? Мяркуюцца, што Заслаўскае вадасховішча — каля 1500 чалавек, Дразды — 2400, Цянскае — 1100 і Крыніца — 1000.

■ Шкодная звывка

КАЛІ НЕЛЬГА, ТО... НЕЛЬГА!

Пяць важных фактаў для таго, хто не курыць, але ўдыхае

Факт першы. Ад захворванняў, звязаных з гэтай шкоднай звывкай, пакутуюць і некурцы — у першую чаргу блізкія тых, хто не здольны абысціся без зацяжкі. Раней пра гэта не гаварылі, але цяпер ёсць даследаванні, статыстыка. Заўважана, што ў дзяцей, чые сваякі куряць, істотна ўзрастае рызыка развіцця розных захворванняў, так ці іначай звязаных з дымамі. Пакутуюць і дарослыя, вымушаныя дыхаць цыгарэтным дымам у кавярнях, рэстаранах, на прыпынках і лясных пляцоўках.

У 1964 годзе галоўны хірург ЗША апублікаваў першыя даследаванні аб тым, што курэнне з'яўляецца прычынай раку лёгкага ў мужчын і жанчын. Да таго моманту ўрачы цікавіліся чымнападобна да лячэння гэтага захворвання ў мужчын. Мужчынам... калілі жаночыя гармоны. Бо ў жанчын на той момант распаўсюджанасць шкоднай звывкі была разоў у дзесяць меншай, а таму і не хварэлі яны так, як моцная палова.

Паводле звестак, Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, 6 млн мужчын і жанчын штогод гіне па прычынах, звязаных з курэннем, і сутыкаецца не толькі з ракам лёгкага. Пераклі захворванняў у гэтым выпадку немалы.

Факт другі. Курэнне — не выбар і не свабода, а залежнасць, на якую чалавек падсаджаецца вытворцы тытуно. Падсаджыць дарослага, якая жакі будзе захаваць адкрытай выкладкі цыгарэт на паліцах крамаў. Такую меру прынялі ўсяго 20 краін, у тым ліку Расія, Туркменістан, Канада, Аўстралія, Вялікабрытанія... Больш за тое, і самі пачкі хутка будуць не такімі прывабнымі — засведчыла курцы ад яго влічліва шанца дакурцы да інсульту, парадантозу, інфаркту, гангрэны, імпаўнцыі і г.д. З'яўляцца пачка з карцічнай і надлісна-папярдэжкі — гэта і ёсць маё ўяўленне аб свабодзе?

— Сёння асноўны аргумент, які выкарыстоўваюць тытунёвыя

кампаніі, заснаваны на тым, што кожны чалавек мае права выбару: курыць або не курыць, — разважае расійскі журналіст Марына ГУСЕНКА. — Гэта не зусім праўда, таму што ў канстытуцыйных практычных умовах гэтага абавязана ўсё права на здароўе і чыстае навакольнае асяроддзе, а курэнне супярэчыць гэтым правам.

Факт трэці. Самымі эфектыўнымі мерамі барацьбы з тытунём з'яўляюцца павышэнне кошту і зніжэнне даступнасці. Шэраг развітых краін, якія ўкаранілі абедзве такія меры, ужо атрымалі станоўчы вынік, напрыклад у выглядзе скарачэння сардэчна-сасудзістай захвальнасці і смертнасці. У нас з першым пакуль праблема (кошт расце, але павольна і, галоўным чынам, на дарагі сегмент, а не на танны і сярэдні). А вось за зніжэнне кошту мы ўзяліся больш сур'ёзна. Так, з мінулага лета ўжо няма адкрытай выкладкі цыгарэт на паліцах крамаў. Такую меру прынялі ўсяго 20 краін, у тым ліку Расія, Туркменістан, Канада, Аўстралія, Вялікабрытанія... Больш за тое, і самі пачкі хутка будуць не такімі прывабнымі — засведчыла курцы ад яго влічліва шанца дакурцы да інсульту, парадантозу, інфаркту, гангрэны, імпаўнцыі і г.д. З'яўляцца пачка з карцічнай і надлісна-папярдэжкі — гэта і ёсць маё ўяўленне аб свабодзе?

Заканадаўства па выкладцы тытунёвых вырабаў у Беларусі вытрымліваецца на 98 працэнтаў.

Такія звесткі былі атрыманы падчас маніторынгу выкладкі тытунёвых вырабаў у гандлёвай сетцы. Інспекцыя была праведзена ў магазінах Мінска, Вілейкі, Магілёва, Гродна, Смаргоні, Пінска, Баранавічаў, Паллаца і Наваполацка. У 1,98 працэнта агляджаных магазінаў абсталявання кантэйнеры знаходзіліся ў адкрытым выглядзе.

Курэнне — не выбар і не свабода, а залежнасць, на якую чалавек падсаджаецца вытворцы тытуно. Падсаджыць дарослага, мякка кажучы, складана, а вось падлетка...

ЯКІЯ ЯШЧЭ МЕРЫ ПРАПАНОУЮЦА ПРЫНЯЦЬ У БЕЛАРУСІ?

✓ Поўную забарону курэння ў ліфтах і дапаможных памяшканнях шматкватэрных жылых дамоў, інтэрнатаў, на балконах і лоджыях агульнага карыстання, на дзіцячых пляцоўках, пляжах, працоўных месцах, у вытворчых будынках, ва ўсіх відах транспарту агульнага карыстання за выключэннем асаблівых міжнародных ліній, марскіх суднаў, на суднах змешанага маралавання, пасажырскіх платформах. Таксама плануецца абмежаваць курэнне ў дзяржаўных органах кіравання, месцах прыёму грамадзян, паведамляе загадчыца аддзела грамадскага здароўя Рэспубліканскага цэнтра гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя Вольга БАРТМАН.

✓ Парадак ужывання тытунёвых вырабаў у месцах зняволення і пад вартай будуць вызначаць органы ўнутраных спраў.

✓ Патрабаванні, прапісаныя для звычайнага тытуно, плануецца прымяняць і ў дачыненні да электронных цыгарэт. Гэты прадукт цяпер досыць актыўна займае рынак. Ён мала вывучаны, а тыя звесткі, што існуюць, больш указваюць на небяспеку электронных сістэм курэння для арганізма. Адзіны плюс, які прапануюць не скідаваць з рахунку нарколагі, гэта выкарыстанне электронных цыгарэт у якасці дапаможнага прадукту адмовы ад шкоднай звывкі для асобаў з вялікім стажам курэння.

не бачныя няўзброеным вокам». Спецыяліст прыводзіць і даныя маніторынгу забруджвання паветра тытунёвым дымам, у межах якога праводзіліся замеры колькасці гэтых часціц у грамадскіх памяшканнях Масквы. Так, устаноўлена, што там, дзе курэнне было поўнацю забаронена, колькасць шкодных часціц не перавышала норму, а значыць, заставалася бяспечным. Ва ўстановах, дзе памяшканні былі падзелены на залы для курцоў і некурцоў, назіралася небяспечнае перавышэнне нармальнае паказчыкаў. У залах для курцоў быў вызначаны ўзровень забруджвання, які ў 22 разы перавышае норму, а ў залах для некурцоў гэты паказчык перавышаў норму ў 14 разоў.

Выдзяленне зон для некурцоў, вентыляцыя, раздзяленне на столкі для тых і другіх — усё гэта не працуе. Наведвалінікі і работнікі становяцца вымушанымі курцамі. Адзіны эфектыўны спосаб абароны ад пасіўнага курэння — прыняцце ўсеагульных працоўных законаў забароны аб курэнні ў закрытых памяшканнях і грамадскіх месцах.

«У Расіі поўнацю забаронена курэнне ў закрытых памяшканнях,

Недзівакі

РАМАНТЫЧНЫ КІКБОКСІНГ З ЮЛІЯЙ ХАКАВАЙ,

або ЧЫМ ЦІКАВЫЯ СПАРТЫЎНЫЯ СПАТКАННІ?

пасля. Размовы і супольны занятыя веселья, радуюць, адчуваеш смак жыцця, якое куды багацейшае за віртуальны свет. А яшчэ спорт яднае і робіць людзей прыгожымі». — упэўнена Юлія.

Ідэя спартыўных спатканняў упала нібыта яблы на галаву. У размове з добрымі сябрамі па гімнастычнай зале Юлія жартавала: «А вось ты, спартсмен, змог бы вытрымаць колькі гадзін, седзячы злажыўшы рукі за сталом у рэстаране, нават калі побач красуня?» Пачуўшы адмоўны адказ, Юлія Хакава прымудала скрыжываць рамантыку і трэнерку. Трэба сказаць, сярэд хлопцаў, што адгукнуліся на акцыю, хапала вучнёў дзяткіны. «Так, я ведала, што гэты юнак без пары, — расказвае чэмпіёнка. — Я высачыла яго і сваім трэнерскім голасам аб'явіла: «Трэнерка цяпер у рамантычным фармаце» (смяецца).

«БАЛЕТНАЕ» ДЗЯЦІНСТВА

Цяжка паверыць, але дзятка Юлія Хакавай працягла ў рытме вальса. Бяскоўцыя «раз, два, тры» надзейна прапісаліся ў памяці дзяткіны. Мама, настаўніца музыкі, сіпком вады іла дачку і сына на балетныя танцы, але кікбоксінг перамог чвэрда і назаўжды.

«Тата аддаў мяне ў сольныя кампазіцыі, дзе цяньня расцяжку, акрабавы, тэхніку баявых мастацтваў, валоданне зброяй. Гэта значыць, мам адзіночным ворагам на рынку была я сама, але дайшло і да парных баёў. У свае 16 я змагалася супраць саракагадовай італьянкі з даўжэным паслужным спісам».

«А старэйшы брат?» — пытаю ў спартсменкі.

«І ён таксама пасля танцаў (смяецца). Цімура — першы чэмпіён свету па кікбоксінгу з Гродна. І калі мне спачатку было не так страшна, бо проста прыйшла, скочыла, выканала акрабавы, то ў Цімура маглі быць сур'ёзныя траўмы. Аднойчы на чэмпіянаце свету завяршалы гон прагучаў: усё, байцы павінны разыходзіцца. А сапернік працягвае б'ць майго брата! Ён ужо не чакае ўдару, галава становіцца лёгкая мішэнню! І раптам з наглымі крывёю вачыма на рынг вылятае наш тата: «Ты што?!» — успамінае дзяткіна. Трэба сказаць, Альфіт Баянавіч заўжды ездзіць на спаборніцтвах сваіх выхаванцаў, як трэнер, перажывае за спартсменаў, а тут яшчэ і ўласнае дзіця. «Домашняя хваляюцца мама, і за кожны наш сіняк бацьку чакае справаздача», — усміхаецца Юлія.

«ЗАЛАТЫ» КІКБОКСІНГ

У 1999-м для Гродна адбыўся гістарычны момант. Каманда Альфіта Баянавіча ўпершыню паехала на чэмпіянат Беларусі па кікбоксінгу, і адразу ж Юлія Хакава, Цімура Хакаў, Яўген Волчак сталі першымі чэмпіёнамі. А далей іх чакаў міжнародны рынг...

СССР меў магутную школу бокса, і беларусы перанялі яе ўнікальны вопыт. З Тайланда ўзялі тэхніку каленяў, локцяў і клінч, з кікбоксінга — удары нагамі, а з савецкага бокса — рукамі, стварыўшы свой уласны пераможны стыль. Заўсёды на чэмпіянатах свету нашы ў тройцы фаварытаў, іх паважаюць і баяцца. Тайланд, калыска ўсходніх адзінаборстваў, даўно прызнаў пляяды беларускіх спартыўных «зорак», хоць тайскія кікбоксеры пачынаюць з дзіцячага садка, а нашы — часта ў юнацкім узросце. Праўда, і ў гэтай бочцы меду лыжка дзёгцю знайшлася: кікбоксінг і тайскі бокс вы не сустрэнеце на Алімпійскіх гульнях, таму чэмпіянаты свету збіраюць сотню спорт самастойна. Але няма да гэтых відаў спорту ні алімпійскай увагі, ні алімпійскага фінансавання.

Беларускі жаночы кікбоксінг яшчэ і невымоўна прыгожы. Мы ганарымся вельмі тэхнічным дзяткінам-байцамі з зайдзроснай знешнасцю. Далёка хадзіць не трэба: стройная Юлія Хакава з мілым тварам, Кацярына Вандар'ева, ахрышчальная на рынку як «Барбі». Такія прыклады даўно разбурылі тыповыя ўяўленне пра кікбоксеркаў: маўляў, яны да мужыкоў падобныя і кроўчак прамой сцежкай на балетныя ложак.

«Кікбоксінг і тайскі бокс — гэта віды спорту, дзе важна думаць, як у шахматах. Прадбавыцца, а не адчайна б'ць з размаху, — упэўнена Юлія Хакава. — Ты можаш быць асілкам-здарава-

кам, але хітры баец выцісне цябе, нібыта лімон, і ты, прыгнечаны, будзеш стаяць з апушчанай галавой, калі ўзімуць уверх чужую руку». Сёння гродзенка вядзе функцыянальныя трэнеруі для байцоў: «Хто забудзе пальчаткі, той пачне з кросу. Лепш я буду жорсткай, бо іх чакае турнір. На рынку па галаве не глядзяць».

А самой спартсменцы перамагаць на чэмпіянатах дапамагаў халодны настрой: «Памятаю, як патрапіла на спаборніцтва з Арцёмам Васкабойнікам, уладальнікам чатырох паясоў, ён меў ніводнага паражэння. Я кажу яму: «Ну, давай настройся!» А ён: «Якое настройся?! Хутчэй бы адбаскіраваць і паехаць дахаты: мяне жонка чакае». Арцём і настройвацца не трэба, ён заўжды наапагатове. А камусьці трэба удар выпісаць, каб разлаваць, і гэта якраз пра мяне. Я паглыбляюся ў свой свет, раблюся жорсткай». У жыцці Юлія Хакава — мілая, але разлаваць яе можна. З абвостраным паучуцём справядлівасці, дзяткінка з трэнерска-настаўніцкай сям'і стараецца жыць правільна: супраць хамства, несумленнасці не маўчыць, прымяняе «моўны» кікбоксінг.

УБАЧЫМСЯ ЛЕТАМ

«Ваша сэрца заваюе толькі спартсмен?» — пытаю.

«Вось жа ніяк не спартсмен, — смяецца Юлія. — Хопіць мяне адной. Так, канешне, я жадаю, каб ён паважаў кікбоксінг, займаўся фізкультурай, але толькі не прафесійна. Я бесперапынна думаю пра спорт, трэнеруі і вучнёў, а калі будзем думаць разам, то дзяткіна бавіць у спартыўнай зале дні і ночы. Ведаецца, мой ад прыроды моцны характар спорт загартаваў яшчэ больш. Хочацца, каб побач быў чалавек рашучы, за якім можна адчуць сабе слабой дзяткінай. Той, хто не кіне ў цяжку хвіліну, а стане мураванай сцяной».

«Так, я ведаю многа пар, створаных у спартзале. Справядліва, калі два чалавекі захапляюцца фізічнай культурай. Уявіце сабе карціну: адзін — працяглая кросы, энергійныя махі да смага поту, а другая папавіна — тэлевізар і паглынаючы медовы торцік, са сталовай лыжкай кажа: «Ну, што, лётцы? Патрэнеруі?» (смяецца) Але гэты не жарты, а суровыя рэаліі. Калі абое за здаровы лад жыцця, за спорт, то ў іх і супольнае правільнае харчаванне, і агульняе інтарэсы, і актыўны аддчывчак, а таму і адно влікае на дваіх аслабляе каханне».

А пакуль Юлія Хакава рыхтуе новыя рамантычныя акцыі. Сарафаннае радыё спрацавала: іншым разам нас чакае куды больш машабнае спатканне і, што невымоўна радуе, — пад адкрытым небам. Хутка — з'явіцца лета.

Маргарыта САДΟΥСКАЯ.

Юлію Хакаву спорт знайшоў проста ў роднай хаце. Падумалі самі: тата — стваральнік першай і адзінай школы кікбоксінга і тайскага бокса ў Гродне, трэнер, які вырасіць не адзін дзяткіна чэмпіёнаў. А старэйшы брат — шматразовы пераможца Кубка свету па муай-тай. Юлія з баявой «Хакаўскай» сям'і таксама не выбіваецца. Каб напісаць усё спартыўнае звані дзяткіны, не хопіць альбомнага ліста. Неаднаразова прыёрка чэмпіянатаў свету па кікбоксінгу ў Грэцыі, Італіі... «...А яшчэ турніры ў сольных кампазіцыях, — удакладняе прыгажуня. — Са зброяй, двайным цэпам, і без зброі — гэта стыль змяі».

Сёлета Юлія Хакава зладзіла першыя ў краіне «фізкультурныя спатканні». Такой рамантыкі ў Міжнародны дзень спорту Беларусі не бачыла ніколі.

КАХАННЕ Ў СПАРТЗАЛЕ

На 10 дзяткіна па шчаслівай статыстыцы роўна 10 хлопцаў. Маладыя людзі не ведаюць адно аднаго, іх сэрцы вольныя і адкрытыя новаму. Папулярны на Захадзе фармат «хуткіх знаёмстваў» дазволіць кожнаму з іх за 10 хвілін правесці 10 спатканняў. Юлія Хакава падрыхтавала маладым людзям сюрпрыз: «А цяпер размінэма, зараз пачнем — вас чакае не проста хуткае, але і спартыўнае спатканне». Замест лаўкі і стала — гімнастычныя дынамік, замест спакойна складзеных рук — «пісталецік» на адной назе, прысяданы спіна да спіны, адцісканні ад падлогі і скачкі. Прайшла хвіліна — памянліся парамі.

«Спартыўныя спатканні дораць каласальнае задавальненне і ўзрушаны настрой некалькі дзён

Гэта цікава

ВІСІЛЕТТА ЗДЗІЎЛЯЕ І ПАДАЕ ПРЫКЛАД

Як «разгарнуць» сваю справу? Купіце веласіпед і пераабсталюйце яго ў адпаведнасці са сваімі задумамі і інтарэсамі. «Рэцэпт» знойдзены на выставе ў Гомельскім палацава-парковым ансамблі.

— На гэтыя веласіпеды трэба прымацаваць катафоты і іншыя святлоадбівальныя элементы. А таксама зарэгістраваць у мільцы, каб у выпадку крадзяжу іх хутка знайшлі, — жартуе начальнік ДАІ УУС Гомельскага аблвыканкома, старшыня Федэрацыі веласіпеднага спорту Гомельшчыны Ігар МАКУШЭНКА.

Фатограф Ганна ПАШЧАНКА знайшла веласіпед італьянскага фатографа.

Як і многія, ён наведваў выставу рарытэтных веласіпеднаў, якія знайшлі часовы прытулак у Гомельскім палацава-парковым ансамблі. Сродкі перамяшчэння прывезлі з Італіі, дзе на працягу апошніх 40 гадоў іх збірае масцовы пекар, калекцыянер па сумяшчальніцтве, Маўрыцыя Урбінаці.

За кожным экспанатам — асобная гісторыя яго ўладальніка. Для іх калісьці biciletta была не проста двухколавай тэхнічай для вандровак. Веласіпед гаспадарка карміў. Прадавец рыбы прыстасоўваў на ім вагі і скрыно для морепрадуктаў, у працягу каштану была спецыяльная жароўня і розныя мерны посуд, каб падаць арэхі гарачымі. Малочнік развозіў не толькі перадашыя прадукты, але і на месцы вырабляў з яго масла і сыры. У мясніка былі ўсе адпаведныя прылады не толькі для таго, каб забіць жывёлу, але і прыгатаваць фарш або каўбасу.

Некаторыя прафесіі гаспадароў двухколавых машын сёння ўвогуле невядомыя. Аднак, раней яны карысталіся вялікай запатрабаванасцю. Камянар, напрыклад, прыязджаў па выкліку не толькі з інструментам, але і з юным напарнікам (часта маленькім сынам), дзіця якога на раме было замацавана асобнае сядзенне. Дзіця лезла ў комы і такім чынам дапамагала яго папчыцца.

Трэба правіраць або пашыць новы абутак? Усё проста. Майстар меў з сабой калодкі ўсё неабходнае, каб зрабіць гэта ў прысутнасці кліента, які, у сваю чаргу, мог быць краўцом і швачкай у адной асобе. І яго веласіпед для гэтай мэты быў аснашчаны ўжо прасам, прасавальнай дошкай і, вядома, швейнай машынкай. Есць жаданне пагалаціці ці падраўняць шавялюру? Перасоўна шчырўля з тазікамі, брытвамі і аджалонамі прыбудае да вас разам з майстрам.

Такім чынам, раменнікі не чакалі, пакуль да іх прыйдуць кліенты, а самі актыўна прапанавалі паслугі сваім суайчыннікам. Аналагічным чынам грошы, акзаваецца, зараблялі спецыялісты, якія перацягвалі мэблю. Яны за сабой вазілі цэлы прычэп з абсталяваннем. Куды менш прыстасаванню было замацавана ў пісара або медыка. Апошні ячэйку, між іншым, не толькі людзей, але і жывёлу.

Намалюваць пейзаж ці партрэт пад заказ? Калі ласка. Усё сваё важу з сабой. І ўжо здаецца, што рух мастакоў-перасоўнікаў таксама пайшоў з Італіі. Гісторыі цыцль італьянскіх роду засталіся вядомымі яшчэ і таму, што па дарогах Італіі на веласіпедзе ездзілі фатографы з вялікімі драўлянымі камерамі, гатовыя не толькі сфатаграфавачь дзяткі і дарослых, але і аформіць здымкі ў прыгожыя вялізны альбомы.

Веласіпед ксяндза.

Кіназала да сярэдзіны мінулага стагоддзя таксама прыязджала да гледача: на спецыяльна абсталяваным веласіпедзе з праектарам і бабінамі плёнак. Цікава, што батлейка лялечніка была замацавана на раме, а веласіпед блазна, можна сказаць, прыходзіў да публікі. Ён быў абуты ў тапкі.

Старшыня інфармацыйнага аддзела Гомельскай епархіі, протаіерэй Алег Кастрэма прыйшоў на выставу паглядзець на веласіпед каталіцкага святара. Ён аказалася сябрам двух дзяткінаў яшчэ і функцыі іконнай лаўкі — у ёй прадстаўлены шырокі асартымент царкоўных кніг, паштовак, нават невялічкіх скульптуркаў. На другім кёвідзе ездзіў асвечачы дамы, саборавачь, адляваць ці прыначыцца вернікаў. Дарчыні, гэты веласіпед быў жаночым па канструкцыі — каб святар не заблытаўся ў доўгай сутане.

Людзі ваявалі, зраўнавае ж, не маглі ніяк абсыцца без веласіпеднаў. У пакаржні ён быў аснашчаны скручаным шлангам, які можна было хутка разгарнуць, каб трэнерына пачаць дзяткіна на ліквідацыі ўзгаранна. Для зацкаўленых і атрыманы тэвін быў перасоўны газетны кіёк з асартынтам газет і часопісаў.

У экспазіцыі 33 веласіпеды — аўтэнтычныя і ўнікальныя, прадстаўленыя разам з усімі арыганальнымі атрыбутамі і аксесуарамі. І кожны — частка гісторыі італьянскага народа, раменнікаў і службоўцаў з канца XIX стагоддзя і аж да 60-х гадоў мінулага, расказала прэзідэнт кампаніі «ІталіМанія» Інга Рычы. Самаму малодму экспанату калі 60 гадоў, узрост старэйшага больш за 100 гадоў. Ён, які ўсё іншыя, знаходзіцца ў працоўным стане і гатовы зноў каліцца па дарогах. Цяпер Беларусі. Бо наступным годам, куды накіруецца ў канцы чэрвеня калекцыя, будзе Віцебск.

Ірына АСТАШКЕВІЧ. iost@zviazda.by. Фота аўтара.

Галоўнае яшчэ наперадзе

Нашы хакеісты працягваюць змагацца за выхад у наступную стадыю чэмпіяната свету

Сёння ў Расіі наступае экватар папярэдняй стадыі васьмідзяткінага, юбілейнага, чэмпіяната свету па хакеі. У групах ужо паспелі вызначыцца фаварыты і аўтсайдары. Першыя радкі ў нашай васьміраці занялі зборныя Канады і Фінляндыі, а вось у групе А, якая выступае ў Маскве, лідзіруюць чэхі, якія паказваюць на чэмпіянаце проста цудоўную гульнію, гаспадары размясціліся на другім радку. Што да беларусаў, то яны ў першых трох гульнях з лідарамі не змоглі набраць ачкоў і таму пакуль знаходзяцца на апошнім месцы ў групе.

Зараз каманда занадта хутка здаецца пасля прапушчаных шайбаў, замест таго каб акрыяць і змагацца. Галоўныя нашы праблемы — гэта лішняя выдаленні, дысцыпліна і страта шайбы.

Так, нам трапіўся вельмі цяжкі календар, але трэба вяртацца да таго хакея, у які мы ўмеём гуляць. Мы можам дамагчыся выніку, і мы яго даб'ёмся. Сёння матчы са славакамі, і ён стане вельмі важным.

Сяргей КАСЦІЦЫН: — Настрой у камандзе нармальны. На самарч нічога страшнага не адбылося. Так, прайгралі, але пачынаецца новы дзень, наперадзе новыя матчы, і аб мінулых няўдачах трэба забыць.

Арцём ДЗЯМКОЎ: — Нам трапіўся вельмі складаны календар. Першыя гульні з трыма вельмі моцнымі камандамі, якія не даруюць памылкі. Сваю ролу ў нашых програнах адыгрываюць выдаленні, акрамя таго, мы дрэнна дзейнічаем на «пятачку», ну і, вядома, прупускаем шмат шайбаў. Нам трэба вырашыць праблему з рэалізацыяй большасці і больш кідаць па варагтах. Пасля забітых нам галоў у каманды ідзе спад, гэта маральна, вядома, вельмі цяжка на гульцоў.

Нягледзячы на ўсё, у псіхалагічным плане ў камандзе ўсё ў парадку, няма ніякай панікі, мы аналізуем гульні і рыхтуемся да наступных. Павярце, гэтыя паражэнні забудуцца хутка, бо наперадзе гульні нашам важнейшыя і цікавейшыя. Хачу сказаць вялікі дзякуй нашым заўятарам, яны выдатна нас падтрымліваюць.

Джэф ПЛАТ: — З нашымі наступнымі сапернікамі ў нас ёсць добрыя шанцы на перамогу, думаю, менавіта матчы са славакамі стане для нас вырашальным. Мы проста абавязаны правесці яго на належным узроўні і зрабіць рывок ў ўсё чатырох гульнях. Лічу для нашай каманды рэальна прабіцца ў плей-оф чэмпіяната свету.

Дар'я ЛАБАЖЭВІЧ. labazhevich@zviazda.by

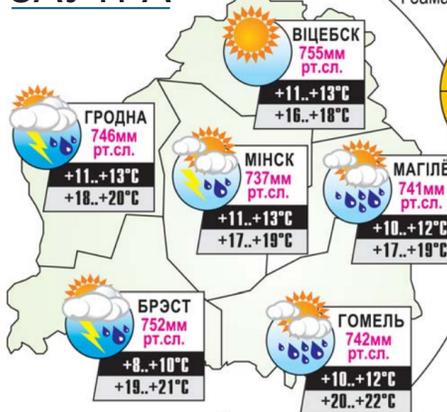
СЁННЯ

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	— 5.14	20.59	15.45
Віцебск	— 4.57	20.55	15.58
Магілёў	— 5.04	20.50	15.46
Гомель	— 5.07	20.39	15.32
Гродна	— 5.30	21.14	15.44
Брэст	— 5.37	21.08	15.31

Месяц
Маладзік 06.05–12.05.
Месяц у сузор'і Рака.

Імяніны
Пр. Ганны, Жанны, Марыі, Яны, Віталія, Кірылы, Максіма, К. Міры, Ігната, Кірылы.

ЗАЎТРА

Абазначэнні:
 ■ няма прыкметных узрушэнняў
 ■ невялікія геамагнітныя узрушэнні
 ■ слабая геамагнітная бура

...у суседзях

ВАРШАВА +20..+22°C	КІЕЎ +20..+22°C	РЫГА +15..+17°C
ВІЛЬНЮС +17..+19°C	МАСКВА +14..+16°C	С.-ПЕЦЯРБУРГ +13..+15°C

УСМІХНЕМСЯ

— Як вам лекцыя пра культуру мовы?
 — Узрушаны і засмучаны. Цяпер ідзі прэч.

Вельмі проста страціць каханую жанчыну да вяселля і практычна немагчыма пасля.

— Вядома, я ўжо гатаваць: закіпе — кідай, усплылі — даставай! Што там умець?

Жанчыны — дзіўныя істоты. Мая, знайшоўшы ў ваннай павука, — змыла. А калі убачыла, як ён вылез са зліва і, уцягнуўшы галаву ў плечы, сушыцца, раслакалася і абдымае павука фенам.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫЙНАЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Дырэктар — галоўны рэдактар **КАРПЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч**.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛІГІЯ: Н. ДРЬЛА, Н. КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛЯШЧУК, А. ЛЯЎКОВІЧ (першы намеснік дырэктара), М. ЛІТВИН (намеснік галоўнага рэдактара), В. МЯДЗВЕДЗЕВА (намеснік галоўнага рэдактара), Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СПАНУСЬКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦИШОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара).

Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 287 19 19 (тэл./факс); адрэдакцыі: пісьмаў — 287 18 64, падлікі і распускоўджвання — 284 44 04, 287 17 21, сакратарыята — 292 05 82, адказных за выпуск дзяткіна: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Мясцовае самакіраванне» — 292 44 12, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Магілёве: 32 74 31, на Мінскай вобл.: (017) 292 21 03; бухгалтэрыі: 287 18 81.

http://www.zviazda.by;
 e-mail: info@zviazda.by, (для зваротаў): zvarot@zviazda.by

ПРЫЁМ РЭКЛАМЫ тэл./факс: 287 17 79, e-mail: reklama@zviazda.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадруж матэрыялы, апублікаваныя ў «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адукувана ў Рэспубліканскім унітарным праграмавым «Выдавецтва «Беларускі Дом друку», ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень. Тыраж 20.023. Індэкс 63850. Зак. № 1898.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нумар падпісаны ў 19.30
 10 мая 2016 года.